ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради України ◆ № 103 (353) ◆ Четвер, 4 червня 1992 року ◆ Ціна 1 крб.

ЗАЯВА

ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ СТОСОВНО РІШЕНЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ РОСІЇ З ПИТАННЯ ПРО КРИМ

21 травня 1992 року Верховна Рада Російської Федерації ухвалила Постанову «Про правову оцінку рішень вищих органів державної влади РРФСР щодо зміни статусу Криму, прийнятих у 1954 році», пунктом І якої Постанову Президії Верховної Ради РРФСР від 5 лютого 1954 року «Про передачу Кримської області із складу РРФСР до складу Української РСР» було визнано як таку, що «не має юридичної сили з моменту прийняття» на тій підставі, що вона нібито була «прийнята з порушенням Конституції (Основного Закону) РРФСР і законодавчої процедури».

У зв'язку з тим, що прийняття будь-якого рішення стосовно Криму не Україною, а органом державної влади іншої держави зачіпає «права, властиві суверенітету» України, зокрема, «право кожної держави на... територіальну цілісність» (принцип І Декларації принципів Хельсінкського Заключного акта НБСЄ),

Верховна Рада України **заявляє:**

1. З юридичної точки зору пункт 1 Постанови парламенту Росії від 21 травня 1992 року не тягне за собою правових наслідків для України і не впливає на територіальний «статус кво», що склався між Україною і Росією від часу включення Кримської області до складу Української РСР і до моменту проголошення Україною державної незалежності 24 серпня 1991 року, схваленого Всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 року, на тих підставах, що:

а) Постанова Верховної Ради Російської Федерації від 21 травня 1992 року не скасовує і не може визнати такими, що «не мали юридичної сили», інших правових норм законодавства Росії, якими було визначено правовий статус Криму, зокрема ст. 14 Конституції РРФСР 1936 року (із змінами і доповненнями, що діяли до 1978 року), згідно з якою Кримська область у 1954 році була виключена із складу території РРФСР, а також ст. 71 Конституції РРФСР 1978 року, згідно з якою Кримська область не входила до складу РРФСР, а також ст. 18 Конституції Української РСР 1937 року та ст. 77 Конституції Української РСР 1978 року, згідно з якими Кримська область входила до складу Української РСР;

(Закінчення на 8-й стор.).

ДО БРАЗИЛІЇ, НА СВІТОВУ ЗУСТРІЧ

Вчора Голова Верховної Ради України І. С. Плющ відбув до Бразилії. Він очолює делегацію України, яка братиме участь у Світовій парламентській зустрічі та Конференції Організації Об'єднаних Націй з питань охорони навколишнього середовища, що відбудуться у Ріо-де-Жанейро.

ВІРЧІ ГРАМОТИ ВРУЧЕНО

Учора в Маріїнському палаці Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Данія в Україні К. Фабер-Род вручив вірчі грамоти Президентові Л. Кравчуку.

Під час урочистої церемонії було висловлено обопільну переконаність у тому, що відносини між нашими державами розвиватимуться у взаємних інтересах.

УЧАСНИКАМ ДНІВ ФРАНЦІЇ В УКРАЇНІ

Шановні друзі!

Радий вітати усіх гостей і учасників Днів Франції в Україні. Приємно зазначити, що наша держава одна з перших серед республік колишнього СРСР проводить такий багатоплановий захід. Це є свідченням того, що між нашими народами існують давні дружні взаємини.

Ми ставимось до Франції з великою, щирою симпатією як до країни, що однією з перших визнала Україну як незалежну державу. В цьому ми вбачаємо добре підгрунтя для нашої спільної роботи в ім'я миру, прогресу й гуманізму.

Заходи Днів, що починаються нині в Києві, носять різноплановий, глибокий характер. Сподіваюсь, що вони будуть мати велике практичне значення для обох сторін, допоможуть започаткувати нові зв'язки, нові форми співдружності, духовного взаємозбагачення.

Бажаю усім учасникам та гостям плідної роботи, здоров'я, особистого щастя. Нехай дружні стосунки між Францією і Україною наповнюються реальним змістом в ім'я розквіту наших держав, благополуччя й добробуту наших народів.

З пошаною
Президент України
Л. КРАВЧУК.

УЧОРА Президент України Л. Кравчук прийняв делегацію членів Ради міжнародного радіомовлення США.

Під час зустрічі обговорювалося широке коло питань, які становлять інтерес для Сполучених Штатів Америки та України. Зокрема йшлося про необхідність широкого обміну інформацією між двома країнами.

КАБІНЕТ Міністрів України розглянув ситуацію, що склалася серед найбільш незахищених верств населення у зв'язку з підвищенням цін і тарифів на продукцію, товари і послуги. Міністерство соціального забезпечення, Міністерство фінансів та Фонд України соціального захисту інвалідів знайшли можливим підвищити з 1 травня поточного року компенсацію витрат інвалідів на бензин, ремонт, технічне обслуговування транспортних засобів і запасні частини до них у таких розмірах: для власників автомобілів — з 1400 до 15800 карбованців на рік, для власників мотоколясок — з 610 до 7470 карбованців на рік.

ЩЕ одним кроком на шляху до «завоювання» світового і, зокрема, американського ринку для верстатобудівників Одеси має стати міжнародна виставка «Україна — Америка-92» в Лас-Вегасі. Хоча строки її і визначені листопадом нинішнього року, одесити часу не гають. Про це у розмові з кореспондентом УКРІНФОРМ повідомив заступник генерального директора регіональної зовнішньоторговельної фірми «ВЕРСТАТ-ОДЕСА» Юхим Глузман.

І зглянувся аллах на благання про мир і спокій на древній кримській землі. Тільки вони, а ще творення життя на загальне благо, без ущемлення свобод ближніх, мають таку силу, щоб відвернути Крим від долі черепахи, яку терзають два тигри.

Сувора й благодатна ця земля віддячить того, хто її пеститиме, хто на ній житиме в злагоді, незважаючи на всі найсуворіші вітри. І політичні також.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

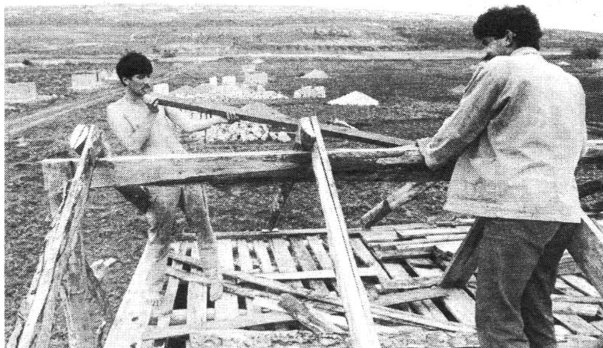

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ ПРО «КРИМСЬКУ КАРТУ» РОСІЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

Доповідь першого заступника Голови Верховної Ради України В. В. ДУРДИНЦЯ

На п'ятій сесії Верховної Ради України 2 червня 1992 року

Шановний Іване Степановичу!

Шановний Леоніде Макаровичу!

Шановні народні депутати і всі присутні у цьому залі!

Дорогі співвітчизники!

Особливе питання змушені сьогодні ми розглянути на засіданні Верховної Ради України. Україна, як молода незалежна держава, зіткнулася з прямим актом силового тиску, зі спробою неприхованого політичного диктату.

Мова йде про постанову, яку прийняла Верховна Рада Російської Федерації 21 травня цього року,— «Про правову оцінку рішень вищих органів державної влади РРФСР щодо зміни статусу Криму, прийнятих у 1954 році».

Складність, я б сказав, делікатність ситуації — в тому, що зробив це парламент країни, яка є членом Співдружності незалежних держав, парламент, який представляє братній російський народ, а з ним нас єднають віки спільної долі та спільної праці, кращі традиції добросусідства і дружби.

Упродовж століть ми мали вдосталь кривд і несправедливостей від великодержавних російських шовіністів, яких не бракувало в імперських структурах. Але наші люди ні в чому не винили братній російський народ. І сьогодні в своїй боротьбі за незалежність ми розраховуємо на його розуміння і підтримку.

Дозволю стисло доповісти вам про суть справи і про події, які вели до прийняття цієї постанови.

Розгляд цього питання на сесії російського парламенту готувався заздалегідь. Ще в січні Верховна Рада Російської Федерації доручила своїм комітетам у міжнародних справах і зовнішньоекономічних зв'язках та по законодавству з залученням Міністерства закордонних справ Росії розглянути питання про конституційність прийнятих у 1954 році рішень щодо передачі Кримської області зі складу РРФСР до складу Української РСР та подати свій висновок Верховній Раді Російської Федерації.

У постанові, прийнятій з цього приводу, Верховна Рада Російської Федерації звернулася до Верховної Ради України з пропозицією також розглянути це питання.

Як ви знаєте, ми негайно зреагували на цей сигнал недружелюбності до України. Відповідаючи на цей «пробний крок», Верховна Рада України прийняла відповідну Заяву, в якій висловила своє ставлення до цієї проблеми.

У Заяві, зокрема, було підкреслено неправомірність Постанови Верховної Ради Російської Федерації від 23 січня, оскільки вона суперечить статті шостій Договору між Українською РСР і РРФСР від 19 листопада 1990 року, статті 5 Угоди про створення Співдружності незалежних держав та Хельсінкському Заключному актові. Зазначалося також, що Крим правомірно став частиною України в рамках тих політико-правових структур, процедур і реалій, які на той час існували в колишньому СРСР і були дійсними носіями тодішньої влади в державі.

Тобто ми відразу окреслили основну і в правовому відношенні неспростовну аргументацію.

Коли стало відомо, що Верховна Рада Російської Федерації все-таки має намір внести це питання на розгляд своєї сесії 21 травня ц. р., Президія Верховної Ради України звернулася до Верховної Ради Росії з пропозицією провести робочі зустрічі делегацій парламентаріїв України і Російської Федерації з тим, щоб обговорити доцільність такого кроку.

Російська сторона відгукнулася на цю пропозицію.

Пропонуючи організувати таку зустріч, ми, передусім, мали на увазі викласти російським колегам аргументовану і принципову позицію України відносно наміру Верховної Ради Російської Федерації, а також заявити нашу серйозну стурбованість можливими наслідками цього кроку у загостренні ситуації і негативним його впливом на міждержавні відносини України і Росії.

Зустрічі і обміни думками між російськими і українськими парламентаріями відбулися в Москві 19—20 травня.

Відбулися також дві гострі дискусії з керівниками фракцій Верховної Ради Російської Федерації.

Крім того, я мав особисті зустрічі і бесіди з Головою Верховної Ради Російської Федерації Русланом Хасбулатовим і з його заступниками.

Після завершення всіх цих зустрічей з метою широкого оприлюднення позиції України наша делегація провела три прес-конференції: одну — у Верховній Раді Російської Федерації, другу — у представництві України в Москві, а після повернення — у Києві у Верховній Раді України.

У ході бесід, які відбулися з російськими парламентаріями, ми наголошували на тому, що розгляд кримського питання на сесії Верховної Ради Російської Федерації є не тільки недружелюбним, але й неправомірним з позицій міжнародного права актом, оскільки він торкається внутрішніх справ суверенної України, її територіальної цілісності.

Ми підкреслювали, що винесення цього питання на розгляд російського парламенту стимулюватиме розшарування населення Криму й національний розбрат, призведе до загострення ситуації, до напруження у відносинах Росії та України.

Тобто, підкреслюю, що на рівні парламенту ми все робили для того, щоб, не роздмухуючи пристрастей, втримати російських законодавців від необачного кроку з важко передбачуваними, але поза сумнівом, всуціль негативними наслідками.

Але, мабуть, сила ностальгічних настроїв частини російських політиків виявилася для них непереборною. Вони зробили цей необачний крок.

Що ж міститься в прийнятих парламентом Росії документах?

Постанова Верховної Ради Російської Федерації «Про правову оцінку рішень вищих органів державної влади РРФСР щодо зміни статусу Кри-

(Продовження на 3-й стор.).

Співдоповідь міністра закордонних справ України А. М. ЗЛЕНКА

На п'ятій сесії Верховної Ради України 2 червня 1992 року

Шановний пане Президент!

Шановний пане Голово!

Шановні народні депутати!

Немає сумніву, що схвалюючи Акт проголошення незалежності України, а пізніше — затверджуючи результати всенародного волевиявлення, всі знали, що шлях розбудови і утвердження нашої державної незалежності буде нелегким, що попереду на нас чекають серйозні випробування і копітка, напружена робота. Україна розпочала торувати шлях до своєї державності в умовах глибокої кризи, що охопила всі держави колишнього СРСР. Виходити з цієї кризи можна було лише за умови розвитку широкого співробітництва з дійсно незалежними суверенними державами, перш за все, з Російською Федерацією. На це і була, власне, спрямована політика і практика Української держави. Саме тому гірко і прикро констатувати сьогодні, що перша в нашій новітній історії криза в міждержавних відносинах виникла у стосунках з нашою сусідкою і партнером — Росією. Своїми Постановою і Заявою стосовно Республіки Крим від 21 і 22 травня ц. р. Верховна Рада Російської Федерації фактично ставить під сумнів нашу територіальну цілісність, тим самим створює атмосферу недовір'я і підозри, здатну справити свій негативний вплив на відносини між нашими народами і державами.

Реальність, що склалася, вимагає виваженості в оцінках, стриманості у висловах, але водночас — активного пошуку шляхів виправлення помилок. Робити вигляд, що нібито нічого не сталося, або навпаки, вдаватися до істерики (а є й те, і інше) — означає поглиблювати і розширювати тріщину, доводити її до розмірів прірви. А цього нам не вибачать нащадки. Тому важливо якомога швидше проаналізувати і заблокувати кризу, поки вона не перейшла з газетних шпальт і парламентських заяв у сферу економіки, у відносини між нашими народами. Вже зараз дружні відносини між двома найбільшими суб'єктами колишнього СРСР, між двома найчисельнішими слов'янськими народами опинилися під загрозою. Тому, повторюю, ми вкрай стурбовані таким перебігом подій і цією хвилею напруженості у відносинах України з Росією. Адже вогнища у Карабасі, Придністров'ї і Південній Осетії, трагедія народів колишньої Югославії яскраво висвітлюють можливі шляхи розвитку і наслідки політичного протистояння. Який же бачиться вихід?

Перш за все, в оцінках ситуації, що склалася навколо Криму, ми, напевне, дійшли до тієї межі, коли окремо взяті аргументи, висунуті як Україною, так і Росією для обгрунтування своїх позицій, навряд чи здатні істотно вплинути на підходи сторін до вирішення кримського питання. Як нам здається, час вимагає комплексного політико-правового аналізу, певного узагальнення існуючої внутрішньодержавної і міжнародно-правової практики.

Насамперед, хотів би відзначити деякі моменти загального характеру, які, з точки зору Міністерства закордонних справ України, слід мати на увазі при аналізі кримського питання.

Перше. Чи існує взагалі кримське питання і якщо існує, то в якому контексті? Гадаю, стверджувати, що такого питання немає — це ховати голову в пісок. Його існування викликане і специфікою змін у юридичному статусі Республіки Крим у складі України, і незавершенням процесу врегулювання питання повернення до Криму депортованих народів, і особливостями національного складу населення цього регіону, формування його протягом десятиліть як «всесоюзної здравниці», деякими іншими факторами. Інакше кажучи, об'єктивне існування кримського питання обумовлене комплексом історичних, правових, національних та інших рис, які певною мірою відрізняють Республіку Крим від інших адміністративно-територіальних утворень, що існують в Україні. Але з іншого боку, можна однозначно стверджувати, що питання Криму має для України не міжнародно-правовий, а конституційний, внутрішньодержавний вимір, його існування, з юридичної точки зору, жодним чином не повинно розглядатись в контексті міждержавних відносин України, наприклад, з Росією або будь-якою іншою країною.

Друге. Чи са́ме кримське питання є тим дестабілізуючим фактором, який заважає нормальному розвитку українсько-російських відносин? Впевнений, що воно лише привід для їх загострення. Бо насправді ні проблема Криму, ні проблема Чорноморського флоту, ні інші гострі кути, які час від часу вимальовуються в українсько-російських стосунках, не становлять самі по собі причини вибухонебезпечної риторики і дій. Причина ж, на нашу думку, полягає у послідовному небажанні деяких політичних сил і окремих членів керівництва Російської Федерації визнати політичну реальність — існування незалежної держави — України, будувати відносини з нею на партнерських засадах, на принципах поваги суверенітету, невтручання у внутрішні справи, взаємної вигоди, одним словом, на рівноправ'ї суверенних сусідніх держав. Скажу інакше: не було б Постанови Верховної Ради Росії по Криму — була б по чомусь іншому.

Навколо Криму прагнуть розбудувати юридичну конструкцію, якою спокушують частину суспільної думки і створюють враження невирішеності того чи іншого питання.

Третє. В чому ми вбачаємо силу позиції України у сьогоднішніх підходах сторін до кримського питання? Виключно у тому, що ця позиція базується на конституційних засадах, від початку до кінця грунтується на нормах і принципах сучасного міжнародного права, на реаліях сьогодення. Зверніть увагу, в жодному з політичних чи правових рішень, ухвалених органами влади Російської Федерації з кримського питання, нема логічного зв'язку між посиланнями на Статут ООН, на документи Хельсінкського процесу, на двосторонні українсько-російські домовленості, з од-

(Продовження на 6-й стор.).

Доповідь В. В. ДУРДИНЦЯ

(Продовження. Початок на 2-й стор.).

му, прийнятих у 1954 році» оголошує Постанову Президії Верховної Ради РРФСР від 5 лютого 1954 року «Про передачу Кримської області із складу РРФСР до складу Української РСР» як таку, що «не має юридичної сили з моменту прийняття» на тій підставі, що вона нібито була «прийнята з порушенням Конституції (Основного Закону) РРФСР і законної процедури». Таке ось рішення.

У нас не може бути сумнівів щодо його правової неспроможності.

Перше. Верховна Рада Російської Федерації не може одноосібно скасувати конституційні рішення 1954 року, оскільки питання про передачу Криму до складу Української РСР стосувалося колишнього СРСР, а Росія не є його єдиною правонаступницею.

Друге. Повністю безпідставними є твердження російського парламенту про наявність «порушень Конституції (Основного Закону) РРФСР і законодавчої процедури» при прийнятті Постанови Президії Верховної Ради РРФСР від 5 лютого 1954 року.

На час прийняття постанови Конституція РРФСР не містила жодних положень, які регламентували б порядок прийняття постанов Президії Верховної Ради РРФСР, і тому не існувало того, що можна було б порушити.

Акт передачі Кримської області до складу території УРСР був здійснений у повній відповідності із чинними на той час положеннями Конституції СРСР, РРФСР та УРСР. Так, згідно зі ст. 16 Конституції РРФСР, територія РРФСР не могла бути змінена без згоди РРФСР, і відповідно до ст. 15 Конституції УРСР, територія УРСР не могла бути змінена без згоди УРСР. У повній відповідності із цими статтями, і РРФСР, і УРСР дали таку згоду на зміну своєї території шляхом передачі Кримської області із складу РРФСР до складу УРСР.

Ця згода була юридично оформлена у вигляді «спільного подання Президії Верховної Ради РРФСР і Президії Верховної Ради УРСР» стосовно передачі Кримської області із складу РРФСР до складу УРСР.

Третє. Остаточне ж конституційне оформлення акту передачі Кримської області із складу РРФСР до складу УРСР відбулося у повній відповідності до вимог чинної на той час Конституції СРСР. За статтею 14 Конституції СРСР до відання Союзу РСР в особі його вищих органів державної влади і державного управління належало: затвердження змін кордонів між союзними республіками (пункт «а») та затвердження утворення нових областей у складі союзних республік (пункт «е»). У відповідності до пунктів «а» та «е» ст. 14 Конституції СРСР Верховна Рада СРСР Законом СРСР від 26 квітня 1954 року затвердила Указ Президії Верховної Ради СРСР від 19 лютого 1954 року про передачу Кримської області із складу РРФСР до складу Української РСР, прийнятий на підставі «спільного подання Президії Верховної Ради РРФСР та Президії Верховної Ради УРСР», а також внесла відповідні зміни до статей 22 і 23 Конституції СРСР, за якими Кримська область входила до складу Української РСР.

Не випадково тому і Верховна Рада Російської Федерації, приймаючи 21 травня цього року названу Постанову, вимушена була визнати, що наступним законодавством РРФСР і СРСР цей факт належним чином конституйовано.

Не доводиться сумніватися і в тому, що такою ж бездоганною є правова база нашої позиції зараз, про що Верховна Рада України повинна сьогодні заявити з повним правом і повною відповідальністю.

Відповідно до Конституції України Крим є складовою частиною України і територія України включає територію Криму. Саме в таких кордонах Україну визнали 120 держав світового співтовариства, в тому числі і Російська Федерація.

У статті шостій Договору між Україною і Російською Федерацією, укладеного 19 листопада 1990 року, сказано, що сторони цього Договору «визнають і поважають територіальну цілісність Української Радянської Соціалістичної Республіки і Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки в нині існуючих у межах СРСР кордонах».

Аналогічне положення закріплено в угодах і документах, підписаних у Біловезькій Пущі, Алма-Аті та Мінську. В них підкреслюється визнання і поважання територіальної цілісності і недоторканності існуючих кордонів.

На жаль, дехто з російських парламентаріїв намагається перекрутити зміст цих найпринциповіших положень, стверджуючи, що закріплений в згаданих документах принцип визнання і поваги територіальної цілісності діє лише доти, доки держави перебувають у рамках СРСР, а тепер СНД.

Але ж відомо, що однією з основних ознак держави є наявність у неї своєї території, на яку поширюється її влада. І від того, входить чи не входить держава в будь-який союз, її територія залежати не може.

У Заяві російського парламенту не бракує закликів до мудрості і цивілізованого діалогу, запевнень у повазі до основоположних принципів світового співтовариства, угод між країнами СНД, навіть у питаннях недоторканності кордонів. Але справжня суть їх позиції полягає саме в цій обмовці — «кордонів, які існують у рамках СНД». Отже, слова ласкаві, та думки лукаві.

Тому довільне тлумачення статті шостої Договору між Україною і Російською Федерацією, аналогічних положень Угоди про створення СНД викликає тільки подив. Воно не має нічого спільного з основоположними принципами ООН, НБСЄ, Статутом ООН, на які посилається Верховна Рада Російської Федерації в своїй Заяві до Верховної Ради України, з загальновизнаними принципами міжнародного права.

Така позиція парламенту Росії одверто суперечить принципам Заключного акта Хельсінкі. Документи парламенту Росії від 21 та 22 травня 1992 року є прямим свідченням небажання вищого законодавчого органу Росії дотримуватись третього принципу — Декларації принципів Заключного акта Хельсінкі, згідно з яким держави — учасниці НБСЄ «розглядають як непорушні всі кордони один одного, так і кордони усіх держав у Європі, і тому вони будуть утримуватись нині і в майбутньому від будь-яких зазіхань на ці кордони», а також принципу четвертого, за яким учасники НБСЄ зобов'язалися поважати територіальну цілісність кожної з держав-учасниць.

Ми хотіли б, щоб це повною мірою зрозуміли ті, хто ратував за відміну актів 1954 року під гаслом «відновлення історичної справедливості».

Бо, якщо акти 1954 року є несправедливими з точки зору Верховної Ради Росії, то тоді цілком логічним було б відмінити всі несправедливі акти, які приймалися з 1917 року і навіть раніше.

А якщо вирвати один акт, та ще такий, що відноситься до іншої держави, в даному разі України, то за цим проглядаються цілеспрямовані дії. Адже по суті, якщо відмовитись від дипломатичної фразеології, цю постанову можна сприймати і як те, що Крим не перестає бути частиною Російської Федерації, тобто, підготовлена в лапках «правова основа» і відкриті загрозливі перспективи щодо територіальних розподілів.

Дії парламенту Росії Верховна Рада України, як мені здається, має розцінити як такі, що завдають великої шкоди дружнім і добросусідським відносинам між Україною і Росією, не сприяють взаєморозумінню і довір'ю, підривають міжнародний мир і безпеку в Європі.

Це не тільки суперечить статті 1 Договору між Росією і Україною, де високі договірні сторони визнають одна одну суверенними державами і зобов'язуються утримуватись від дій, що можуть нанести шкоду державному суверенітету іншої сторони. Більше того, це не відповідає й «Декларації про незастосування сили або погрози силою у взаємовідносинах між державами — учасниками СНД» від 20 березня, яка прийнята була у Києві, де наголошується на утриманні від нагнітання напруги у взаємовідносинах між державами СНД.

Такі дії суперечать також і десятому принципу Декларації Заключного акта Хельсінкі, який вимагає від держав-учасниць добросовісно виконувати свої зобов'язання, що випливають із міжнародного права.

Загалом дії Верховної Ради Російської Федерації суперечать семи із десяти принципів Заключного акта Хельсінкі, які отримали назву «десять заповідей миру» чи «хартія мирного життя Європи».

Шановні народні депутати!

У заяві російського парламенту нас звинувачують у намаганні розвалити СНД. Питання про вихід України з СНД на рівні керівних державних органів не ставиться. Україна була одним з фундаторів СНД і прагне до того, щоб СНД служила справжнім інструментом розвитку дружніх відносин між незалежними державами. Але якщо право України на свою територію, на її недоторканість ставиться у залежність від того, чи перебуває вона в СНД, то це крім обурення нічого викликати не може.

Про яку Співдружність незалежних держав може йти мова, коли когось силоміць намагаються прив'язати до СНД, безцеремонно натякаючи, що в разі відмови можуть бути переглянуті кордони? Про яку повагу до суверенітету, до права держави самій вирішувати свою долю можна говорити за таких умов?

Думаю, ми повинні рішуче відкинути не тільки таке довільне тлумачення статті 6 Договору між Україною і Російською Федерацією, а й грубий тиск на суверенну, волелюбну і незалежну державу, якою є і буде Україна!

Сьогодні, коли Верховна Рада Російської Федерації вже прийняла згадану Постанову про правову оцінку актів 1954 року щодо Криму і Заяву до Верховної Ради України, ми можемо лише висловити жаль, що російські парламентарії не врахували застережень делегації України. Адже в умовах того загострення, яке намітилося в Криму, ці документи можуть привести лише до розпалювання ворожнечі, до поглиблення протистояння між окремими групами населення.

Справедливості ради скажу, що, враховуючи ситуацію і наші настирливі переконання, Президія Верховної Ради Росії вносила свій, більш поміркований проект постанови, який не був прийнятий, зокрема її перший пункт, в якому не передбачалась відміна акта 1954 року.

Прикро говорити, але всі факти свідчать про те, що рішення парламенту Росії — не помилка або недогляд, а цілеспрямована акція проти нашого суверенітету, проти нашої молодої держави.

Ми не можемо не зважати й на те, що відбувається навколо цієї недружньої російської акції. Засоби масової інформації цієї країни розгорнули широку пропагандистську кампанію, яка певною мірою стала одним з каталізаторів небезпечного розвитку подій у Криму. На жаль, у ній взяв участь навіть російський віце-президент О. Руцкой. Відома вам його стаття «Ослепление» з'явилася в «Российской газете» саме 20 травня — в день відкриття сесії Верховної Ради Криму і напередодні сесії Верховної Ради Російської Федерації.

Однак справа не тільки в такому збігу обставин. Цю статтю, що вийшла з-під пера однієї з найвищих посадових осіб Російської Федерації, статтю, сповнену тенденційних оцінок ситуації в Україні і необгрунтованих звинувачень на адресу нашої держави і її керівників можна було б сприймати і як офіційну точку зору російського керівництва. Хоча у розмові з нами керівники Верховної Ради Росії заявляли, що це особиста точка зору О. Руцького, а не офіційна, державна.

Ми добре розуміємо, що розглядати чи не розглядати те чи інше питання на своїй сесії — невід'ємне право російських парламентаріїв.

Але є й наше невід'ємне право дати оцінку цьому недружньому щодо України акту Верховної Ради Російської Федерації, звернути увагу наших народів, як і всього міжнародного співтовариства, на який небезпечний шлях вона стає.

Виходячи з того, що Постанова зачіпає основи суверенітету України і стосується питань її території, розв'язання яких відноситься виключно до її відання, ми мусимо чітко й недвозначно заявити, що ми розглядаємо Постанову Верховної Ради Російської Федерації від 21 травня 1992 року «Про правову оцінку рішень вищих органів державної влади РРФСР щодо зміни статусу Криму, прийнятих у 1954 році», як таку, що не має юридичного значення і не породжує будь-яких правових наслідків для України. Вона не похитне нас і нашої політики. Не похитне вона й нашого ставлення до росіян, які живуть як за межами України так і разом з нами в спільному українському домі і разом з українцями та громадянами України різних національностей проголосували за незалежність України під час референдуму.

Що ж до викладеної у згаданій Постанові Верховної Ради Російської Федерації пропозиції про проведення переговорів про статус Криму, то й тут наша позиція чітка і недвозначна: Республіка Крим є складовою частиною України, і тому питання статусу Криму не може бути предметом будь-яких міждержавних переговорів.

Всі питання, пов'язані із статусом Криму, повинні, відповідно до Конституції, розв'язуватися виключно вищими органами державної влади України і Криму та за участю представників депортованих із Криму народів.

Вчора у Ялті відбулася консультативна зустріч Президії Верховної Ради України і Президії Верховної Ради Криму за участю голів міських і районних Рад народних депутатів Криму, групи народних депутатів, в ході якої відбувся відвертий і принциповий обмін думками щодо ситуації в Криму.

Прийнято Заяву по підсумках зустрічей. Вирішено до 5 червня утворити спільну робочу групу для продовження роботи по розмежуванню повноважень між органами державної влади України і Криму з врахуванням досягнутих раніше угод.

Члени Президії та інші учасники зустрічі рішуче виступили проти будь-яких намагань використання неконституційних методів вирішення кримського питання.

Все це, вважаю, має знайти відображення в документах, які прийме сьогодні Верховна Рада України, проекти яких вам вручені.

Підсумовуючи, хотів би ще раз наголосити, що які б питання стосовно Криму ми не розглядали, ми маємо завжди виходити з таких основоположних принципів.

Перше. Крим, його територія є складовою частиною території незалежної України.

Друге. Розгляд питань, пов'язаних із зміною статусу Криму будь-якою іншою державою, є неправомірним.

Третє. Республіка Крим є автономною республікою в складі України, яка за Конституцією України самостійно вирішує питання, віднесені до її відання.

І, нарешті, четверте. Поважаючи історичні та суто людські зв'язки, що склалися між Кримом та Росією, необхідно все зробити, щоб вони і надалі розвивалися, але тільки виключно на засадах міждержавних угод України з Росією.

Якщо виходити з цих основоположних принципів, будь-які питання можуть бути розв'язані цивілізованим

(Закінчення на 6-й стор.).

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО УКАЗУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ВІД 31 СІЧНЯ 1992 РОКУ «ПРО ЗАХОДИ ЩОДО СТАБІЛІЗАЦІЇ ЦІН І СТРИМУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ»

Внести зміни до частини першої статті 3 Указу Президента України від 31 січня 1992 року «Про заходи щодо стабілізації цін і стримування інфляції», виклавши її в такій редакції:

«Зазначені в статті 2 цього Указу обмеження не поширюються на продукцію, товари і послуги, на які відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 1991 року «Про систему цін у народному господарстві і на споживчому ринку України» встановлено державне регулювання цін і тарифів, а також на продукцію і товари, що поставляються на експорт, замінюють імпортні, на нову високоефективну продукцію та продукцію, яка виробляється підприємствами Республіканської спілки воїнів-інтернаціоналістів, громадських організацій учасників локальних і Великої Вітчизняної воєн та їх відділень, Українського товариства сліпих, Українського товариства глухих, громадських організацій інвалідів, де інваліди становлять більше як 50 процентів від загальної чисельності працюючих, а також підприємств і організацій творчих спілок України, Українського фізкультурно-спортивного товариства «Динамо», які створені ними для виконання статутних завдань».

Президент України
Л. КРАВЧУК

м. Київ
2 червня 1992 року

Заява депутатської групи «Нова Україна»

Депутатська група «Нова Україна» констатує, що економічне становище в Україні різко погіршилось. Дії уряду не відповідають вимогам часу. Так звана урядова програма не має належної підтримки навіть у самому уряді. Прем'єр-міністр Вітольд Фокін через різні обставини не створив виконавчий механізм з розробки ринкових реформ і їх реалізації.

Намагання залучити Президента до безпосереднього керівництва народногосподарським комплексом України ми вважаємо зараз недоцільним і нагадуємо, що Президент обіймає найвищу державну посаду і покликаний насамперед виконати завдання народу щодо розбудови незалежної держави. Уряд повинен взяти на себе економічні справи, розробити програму реформ та розпочати їх реалізацію, підтримуючи цим процес державотворення.

Вважаємо, що лише команда однодумців — розробників та виконавців — здатна провести ринкову реформу.

«Нова Україна» звертається до Президента, депутатських груп та фракцій з пропозицією негайно розпочати взаємні консультації з приводу можливої реорганізації Кабінету Міністрів з метою його кадрового та структурного оновлення. Лише це допоможе уникнути урядової кризи, яка вкрай негативно вплине не тільки на економічну, але й на політичну ситуацію в Україні.

Київ, 2 червня 1992 р.

Ультиматуми аграрників і пікетників

2 червня парламент Криму розглядав інформацію Ради Міністрів про те, як же віддаються пріоритети агропромисловому комплексу, як виконуються вимоги депутатів-аграрників, які вони виклали у заяві на минулій сесії Верховної Ради Криму. Висновок однозначний — змін на краще не сталося. Депутати ультимативно заявили, що 5 червня наміченo провести Всекримський мітинг на захист інтересів села. Криком відчаю стало повідомлення керівників сільського господарства про намір припинити постачання продукції з села на переробні підприємства. Депутати з болем говорили, що нині вигідніше зорати врожай овочів, ніж збирати його, вимагали скасувати податок на добавлену вартість для села.

Розглядалися й питання політичного характеру. Зокрема, сесія прийняла Звернення до працівників засобів масової інформації Криму, України та Росії з проханням зважено висвітлювати проблеми півострова, не вдаватися до оцінок, що можуть зашкодити населенню Криму. У Зверненні підкреслюється, що Крим це не Нагірний Карабах чи Придністров'я, неприпустимо порівнювати його з цими регіонами.

Частина депутатів вимагала запровадження громадянства Криму і виступала проти введення на території автономної республіки громадянства України. У зв'язку з цим Верховна Рада Криму прийняла текст телеграми на адресу Першого заступника Голови Верховної Ради України Василя Дурдинця з проханням тимчасово призупинити вирішення питань, пов'язаних з прийняттям громадянства України жителями Криму.

Сесія перервала свою роботу і відновить її за необхідності в цьому.

А тим часом

Ввечері цього ж дня на площі перед приміщенням ВР Криму розташувалося наметове містечко на захист Всекримського референдуму. У десятках палатках розмістилися члени Республіканського руху Криму та воїни-афганці. Вони вимагають від ВР Криму негайно підтвердити рішення про проведення референдуму 2 серпня 1992 року. Якщо ВР Криму не прислухається до вимог пікетників, вони мають намір розпочати безстрокове голодування.

Олександр ПІЛАТ,
власний кореспондент «Голосу України».

Це було

«ЛЕОНІД УТЬОСОВ ПОВЕРТАЄТЬСЯ ДО ОДЕСИ»

«Багато хто хотів би народитися в Одесі, та не всім це вдається», — напівжартома говорив Леонід Утьосов. Йому — вдалося. Корінні одесити добре знають, що дорога Льоді Вайсбейна до слави народного артиста починалася від отого старого будинку, на якому тепер меморіальна дошка, з вулиці, яка носить ім'я Утьосова.

Його земляки створили фонд «Музей-квартира Л. О. Утьосова в Одесі», щомісяця проводять присвячені артисту тематичні вечори. Вони мріють про те, що нарешті будуть таки відселені «комунальники» з квартири з балконом на другому поверсі і там розгорнеться постійна експозиція, яка розповість про нього — улюбленця Одеси. А добра основа для тієї експозиції, не турбуйтеся, вже є — це надзвичайно багата приватна колекція батька й сина Бориса та Едуарда Амчиславських, які вже стільки літ невтомно збирають усе, що пов'язано з життям і творчістю Утьосова.

Ну, а поки проблема з відселенням розв'язується, Одеський літературний музей, з ініціативи та за участю згаданого фонду розгорнув виставку «Леонід Утьосов повертається до Одеси». Чисельні фотографії, афіші, документи, листи, речі, газетні й журнальні вирізки не просто розповідають про життя артиста в Одесі початку століття, а, як на мене, якимось дивним ч... ють відвідувач... мим «утьосов... мом».

Він був нар... естради. А то... ти одним з ... «легкого» нел... у нас.

Галина ВЛАД...
Одеса.

На знімках: ... му пікніку J... міг розсмішит... дія Райкіна (... плані, повірте... спина); а ото... Паніковського... ка Утьосову.

Репродукці... ДИМ...

Валюта горить синім полум'ям

До уваги уряду

Нещодавно засоби масової інформації повідомили про відкриття неподалік Харкова перспективного родовища природного газу. З огляду на енергетичну кризу подію важко переоцінити. Але...

Ще кілька десятиліть тому (важко повірити!) Україна по праву могла називатися газовою столицею Європи. **За даними Харківського НДІ газу: до 50-х років на Україні експлуатувалось лише чотири родовища, що давало понад чверть загальносоюзного видобутку. Після відкриття найбільшого в Європі — Шебелинського родовища — Україна стає основним районом видобутку газу.** Однак доба нашого «великого газу» завершується. Заввідділом того ж НДІ газу В. Кисельов розповів, що щороку при експорті газу колишній Союз «дарував» зарубіжним покупцям 500 мільйонів доларів! **«Якби ми на Україні,— каже він,— виділяли з метану його рідкі фракції — етан, пропан, бутан тощо — то, крім чималої фінансової вигоди, могли б відмовитися від значної частини імпорту дорогих продуктів нафтохімії».**

Кисельову можна вірити: його, як фахівця в галузі переробки газу, знають у світі, його винаходи запатентовані у США та Японії. Якби ті унікальні винаходи були свого часу впроваджені у нас, гірко іронізує Кисельов, ми б жили зараз не гірше арабських шейхів. Річ не лише в тім, що весь експортний газ проходить через територію України. Переробляючи тільки власний газ, можна було б забезпечити автопарк України високоякісним бензином щонайменше на чверть його потреби. Побудувати на основі ідей наших науковців такі переробні установки на Україні бралися кілька років тому зарубіжні фірми. Проект обіцяв солідні прибутки, але був успішно провалений. Тепер Укргазпромові живеться, очевидно, спокійно: після того, як іноземців виштовхали за двері, вони не скоро повернуться. Але кому все це вигідно? Те, що оптовим покупцям на Заході,— сумнівів немає. Купуючи газ як сировину, вони мають на його переробці неабиякі бариші. Але вважати «продавців» головотяпами — наївно. Навпаки, здається, система обдирання України працює відлагоджено, як швейцарський годинник.

Необхідне обладнання для виділення з газу рідких домішок можна було б виготовити і вдома — на Сумському НВО імені Фрунзе. Розрахунки показують, що використання газороздільних апаратів лише на одному родовищі Харківської області дасть за рік близько ста тисяч тонн високооктанового бензину, сотні тонн зрідженого газу для комунально-побутових підприємств і для села, не менше — сировини для виробництва поліетилену і труб. Але віз і нині там...

Пошук альтернативного пального і перехід на нього — життєво необхідна річ. Поки не пізно треба відмовитись від нафтового бензину. Серйозним суперником нафти тут може бути лише газ. Наша передова технологія його переробки ще не встигла вивітритися за кордон. Поки що...

Микола КОСИЙ.
Харків.

У НАЦІОНАЛЬНОМУ ...

Національним банком України 4 червн... ються наступні курси карбованця і куп...

за одиницю іноземної валюти	ринк...
100 австралійських доларів	644
100 австрійських шилінгів	75
100 англійських фунтів	1560
1000 бельгійських франків	258
100 німецьких марок	531
100 голландських гульденів	472
100 датських крон	138
10000 італійських лір	70
100 канадських доларів	706
100 норвезьких крон	136
100 доларів США	850
100 фінських марок	196
100 французьких франків	158
100 шведських крон	147
100 швейцарських франків	586
1000 японських ієн	6
100 екю	1092
1000 іспанських песет	84
1000 грецьких драхм	4
100 ірландських фунтів	1415
100 ісландських крон	1
1 кувейтський динар	2
1000 ліванських фунтів	
1000 португальських ескудо	6
100 сингапурських доларів	52
1000 турецьких лір	

КОМЕРЦІЙНІ КУРСИ КЛІРИНГОВИХ ВАЛЮТ ПО УГОДАХ, ПІДПИСАНИХ ДО 01.12.1991 РОКУ.

100 доларів США по розрахунках із Афганістаном	56.69
100 доларів США по розрахунках із Іраном	56.69
100 англійських фунтів по розрахунках із Єгиптом	
100 англійс... по розра... Сирією	
100 індійсь... по розра... Індією	

ВАЛЮТНИ... ПОНУ ДО ... ЗДІЙСНЕНН... ОПЕРАЦІЙ ...

На чорному ринку

СПЕКУЛЯНТИ КУПОНІВ Н...

За минулий тиждень істотних змін курсів валют на чорному ринку столиці України, як ми і прогнозували, не відбулося. Ціна скупки доларів США залишилася на рівні 130—132 карбованці, продажі — на 2—3 карбованці вище. Німецьку марку сьогодні продають за 81—83, скуповують — за 78—80 карбованців. Ціни інших ВКВ на 15—20 відсотків вищі, ніж їх ринкові курси, встановлені Національним банком. Хоча попит на валюту і залишається дещо вищим від пропозиції, більшість потенційних покупців не квапляться вкладати у ВКВ свої гроші, віддаючи перевагу товарам. Адже, як відомо з попереднього досвіду підвищення цін, саме товари дорожчають на 25—30 відсотків більше, ніж їхній попередній еквівалент, виражений у ВКВ.

Щодо українських купонів, то їхній курс до карбованця продовжує падати, причому про попит на цей «товар» говорити не... ше на рин... універмаго... ням віддад... пійок за о... тенційно ... карбованці... тисячі, н... й за 80 ко...

Про пр... люти тако... більшість ... на це «не... на скільки... де завтра... угоди і т... починаєть... чим менш... вих купю... кість, тим... сять. Для... цілу сотн... по 150—1... сятках ку... до 162, а ...

спеціа... дент «...

...а би на-
...а не всім
...іввкарто-
... Утьосов.
... Корінні
...ть, що до-
...а до сла-
...а починa-
...го будин-
...го мемо-
...лиці, яка
...а.
... створили
...ра Л. О.
...щомісія
... артис-
... Вони
... нарешті
...і «кому-
...ри з бал-
... поверсі і
...стійна ек-
...вість про

Це було

«ЛЕОНІД УТЬОСОВ ПОВЕРТАЄТЬСЯ ДО ОДЕСИ»

нього — улюбленця Одеси. А добра основа для тієї експозиції, не турбуйтеся, вже є — це надзвичайно багата приватна колекція батька й сина Бориса та Едуарда Амчиславських, які вже стільки літ невтомно збирають усе, що пов'язано з життям і творчістю Утьосова.

Ну, а поки проблема з відселенням розв'язується, Одеський літературний музей, з ініціативи та за участю згаданого фонду розгорнув виставку «Леонід Утьосов повертається до Одеси». Чисельні фотографії, афіші, документи, листи, речі, газетні й журнальні вирізки не просто розповідають про життя артиста в Одесі початку століття, а, як на мене, якимось дивним чином заряджають відвідувача широковідомим «утьосовським оптимізмом».

Він був народжений для естради. А тому й зумів стати одним з творців цього «легкого» нелегкого жанру у нас.

Галина ВЛАДИМИРСЬКА.
Одеса.

На знімках: на артистичному пікніку Леонід Утьосов міг розсмішити навіть Аркадія Райкіна (на передньому плані, повірте, — саме його спина); а ото — не гусак Паніковського, то — індичка Утьосову.

Репродукція Олега ВЛАДИМИРСЬКОГО.

Телеграфним рядком з Черкас

ВОГОНЬ ПАМ'ЯТІ

Обеліск Пам'яті жертвам голодомору 1932—1933 років відкрито в селі Баландине Кам'янського району. Шістдесят років тому півтори тисячі односельців викосив спровокований голод. Вимерли сім'ї Івана Гетьмана, Макара Гордієнка, Кіндрата Підмогильного, у яких було по семеро-восьмеро дітей. Війна назавжди забрала з цих місць 3600 молодих життів. Голодомор — понад 10 тисяч. По них і горить свіча в руках скорботної жінки-матері, викарбуваної на граніті.

ПРИЙМЕ ІРШАВА

Близько 5 тисяч дітей із забрудненого радіацією Катеринопільського району за рекомендаціями лікарів відпочиватимуть влітку на Закарпатті, зокрема у здравницях Іршави. Щоб знайти кошти на оздоровлення, у районі проведено широкомасштабний благодійний дитячий марафон.

ЧИ Є СВОЇ МЕЦЕНАТИ!

Заслужений художник України Данило Нарбут, син відомого митця УНР Георгія Нарбута, завершив серію портретів «Гетьмани України». Чудова робота відразу привернула увагу колекціонерів із США і Канади, які пропонують за неї значні суми. Однак автор прагне залишити твори на батьківщині. Чи знайдуться тут меценати?

ЗГАДАЛИ І НАЗВАЛИ

Виконком Черкаської міськради прийняв рішення про повернення вулицям їх історичних назв. Тепер вулиця Куйбишева іменується Замковий узвіз, Лазо — Різдвяною, 60-річчя СРСР — Чигиринською, Комсомольська — Смілянською, Урицького — Хрещатик (за назвою села, на місці якого пролягла вулиця). Колишня Свердлованоситиме ім'я Байди Вишневецького.

СКІЛЬКИ ТИГРА НЕ ГОДУЙ...

У Черкаському звіринці сенсація — тигриця народила трьох тигренят. Втім, гордість персоналу змінилася серйозною стурбованістю: малюки, хоч і «доморощені», на свої харчі не дивляться — подавай їм імпортну молочну суміш. Зоовитеринар Мирослава Стецун у розпачі: що робити, коли навіть тигри чекають гуманітарної допомоги?

Лідія ТИТАРЕНКО.

Суперечка навколо Криму може зараз призвести до прийняття Україною рішення про вихід з СНД, створеної після краху Радянського Союзу. Дехто стверджує, що боротьба за Крим може вилитися у більш великий та серйозний конфлікт, ніж розпад Югославії, який супроводжується кровопролиттям...

Кримський демократ Комов, маючи на увазі місцевий республіканський рух, говорить: «Люди розгублені й розчаровані економічними труднощами, високими цінами. Республіканський рух заповнив економічний вакуум як могутня й багата альтернатива колишнім комуністичним апаратникам, котрі досі перебувають при владі. Вони грають на страху людей перед націоналізмом, і багато хто зараз вважає, що незалежність вирішить усі їхні проблеми. Та за всім цим приховується те, що цей рух хоче возз'єднатися з Росією».

«Крісчен сайєнс монітор» (США).

* * *

Крим, Кавказ, Молдова — ці три вогнища конфліктів, що потрясають колишній

Минулого тижня європейська преса обговорювала виголошену в Гаазі промову колишнього прем'єр-міністра Англії пані Тетчер, у якій вона засудила прагнення більшості урядів країн — членів Європейської Спільноти до федералізму.

Тоном і змістом своєї промови вона насторожила бюрократів Комісії ЄС у Брюсселі. Найважливіше, вона застерегла народи Європи про можливість відродження Німеччини з месіанськими, імперіалістичними прагненнями. Тетчер обгрунтовувала свої твердження на глибоких спостереженнях, на аналізі історичного розвитку європейських народів учора й сьогодні. У цьому її велика заслуга. Адже одна особа чи група осіб не в змозі змінити курсу еволюції людства. Вони лише можуть сповільнити чи прискорити цей закономірний процес.

Багато висловлених нею тверджень та фактів — дуже актуальні й на них потрібно звернути увагу. Ось вони.

«Думки, які ховаються за пропозиціями Комісії ЄС у Брюсселі, є в основному думками «вчорашнього завтра». Так, найкращі уми Європи бачили майбутнє в руїнах другої світової війни».

«Об'єднана Німеччина не зможе й не схоче постійно підпорядковувати країнам Спільноти свої національні інтереси в економіці чи в зовнішній політиці».

Світова пре...

«СО... ІНТЕ... П...

СРСР, знаходя...
донами Росії, ...
боко втягнена ...
них. Українці, ...
ці та молдован...
Москву, де, як...
базуючись на ...
двозначних за...
раніше, ніж ц...
гадати, виника...
лишньої політ...
залякування, ...
ти — шантаж...
наочним є при...
момент, коли ...
щедро роздава...
обіцянки про ...
валося, що вда...
ти «сепаратист...
відмовитися в...
рів, російськ...
знову розвору...

Лист з А...

ПА... ТЕТ... ПОПЕР...

Говорячи п...
уми Європи», ...
певно, мала на...
на Черчілля, ...
заговорив про...
Європу. То бу...
рашнього зав...
Англії доміни...
федерації. Бо ...
на чотири час...
на й позбавлен...
го вислову Н...
сліпою, глухо...
Франція ще за...
ни моральн...
від окупації п...

Сьогодні, п'...
ля, ще не рат...
ламентами кра...
документи про...
деративний у...
підписані у ...
без підстав с...
тьох, а найб...
роль якої зне...
нобіжно із фу...
Антифедераліс...
ня пані Тетчер...
й подіями на ...
територіях ко...
ської імперії ...
самої Російсь...

...люта горить ...ім полум'ям

...у

...би масової
...или про
...ік Харко-
... родовища
...з огляду на
... подію ва-
...Але...
...тиліть то-
...и!) Украї-
...а називати-
...ею Європи.
...ського НДІ
...з на Украї-
... лише чо-
...о давало
...ьносоюзно-
...ля відкрит-
... Європі —
...довища —
...вним райо-
...зу. Однак
...кого газу»
...ділом то-
... Кисельов
...року при
...шній Союз
...ним покуп-
...ів доларів!
...іні, — каже
... метану йо-
... — етан,
...що — то,
...ансової ви-
...відмовитися
...ни імпорту
...в нафтохі-

...жна вірити:
...в галузі пе-
...ють у світі,
...патентовані
.... Якби ті
...и були сво-
...жені у нас,
...сельов, ми б
...рше арабсь-
...не лише в
...ортний газ
... територію
...ляючи тіль-
...можна було
...топарк Ук-
...ним бензи-

ном щонайменше на чверть його потреби. Побудувати на основі ідей наших науковців такі переробні установки на Україні бралися кілька років тому зарубіжні фірми. Проект обіцяв солідні прибутки, але був успішно провалений. Тепер Укргазпромові живеться, очевидно, спокійно: після того, як іноземців виштовхали за двері, вони не скоро повернуться. Але кому все це вигідно? Те, що оптовим покупцям на Заході, — сумнівів немає. Купуючи газ як сировину, вони мають на його переробці неабиякі бариші. Але вважати «продавців» головотяпами — наївно. Навпаки, здається, система обдирання України працює відлагоджено, як швейцарський годинник.

Необхідне обладнання для виділення з газу рідких домішок можна було б виготовити і вдома — на Сумському НВО імені Фрунзе. Розрахунки показують, що використання газороздільних апаратів лише на одному родовищі Харківської області дасть за рік близько ста тисяч тонн високооктанового бензину, сотні тонн зрідженого газу для комунально-побутових підприємств і для села, не менше — сировини для виробництва поліетилену і труб. Але віз і нині там...

Пошук альтернативного пального і перехід на нього — життєво необхідна річ. Поки не пізно треба відмовитись від нафтового бензину. Серйозним суперником нафти тут може бути лише газ. Наша передова технологія його переробки ще не встигла вивітритися за кордон. Поки що...

Микола КОСИЙ.
Харків.

У НАЦІОНАЛЬНОМУ БАНКУ

Національним банком України 4 червня 1992 року встановлюються наступні курси карбованця і купона до іноземних валют

за одиницю іноземної валюти	ринковий	офіційний
100 австралійських доларів	6446.00	42.99
100 австрійських шилінгів	752.00	5.02
100 англійських фунтів	15606.00	104.08
1000 бельгійських франків	2584.00	17.24
100 німецьких марок	5315.00	35.45
100 голландських гульденів	4725.00	31.51
100 датських крон	1382.00	9.22
10000 італійських лір	706.00	4.71
100 канадських доларів	7066.00	47.13
100 норвезьких крон	1364.00	9.10
100 доларів США	8500.00	56.69
100 фінських марок	1962.00	13.08
100 французьких франків	1582.00	10.55
100 шведських крон	1477.00	9.85
100 швейцарських франків	5866.00	39.12
1000 японських ієн	671.00	4.47
100 екю	10929.00	72.89
1000 іспанських песет	848.00	5.65
1000 грецьких драхм	445.00	2.96
100 ірландських фунтів	14153.00	94.39
100 ісландських крон	150.00	[illegible]00
1 кувейтський динар	291.90	[illegible]95
1000 ліванських фунтів	51.00	[illegible].34
1000 португальських ескудо	642.00	4.28
100 сингапурських доларів	5226.00	34.85
1000 турецьких лір	12.00	0.08

КОМЕРЦІЙНІ КУРСИ КЛІРИНГОВИХ ВАЛЮТ ПО УГОДАХ, ПІДПИСАНИХ ДО 01.12.1991 РОКУ.

100 доларів США по розрахунках із Афганістаном	56.69
100 доларів США по розрахунках із Іраном	56.69
100 англійських фунтів по розрахунках із Єгиптом	260.20
100 англійських фунтів по розрахунках із Сирією	104.08
100 індійських рупій по розрахунках із Індією	3.15

ВАЛЮТНИЙ КОЕФІЦІЄНТ КУПОНУ ДО КАРБОВАНЦЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НЕТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ СКЛАДАЄ 1.0.

На чорному ринку

СПЕКУЛЯНТИ КУПОНІВ НЕ ХОЧУТЬ

За минулий тиждень істотних змін курсів валют на чорному ринку столиці України, як ми і прогнозували, не відбулося. Ціна скупки доларів США залишилася на рівні 130—132 карбованці, продажі — на 2—3 карбованці вище. Німецьку марку сьогодні продають за 81—83, скуповують — за 78—80 карбованців. Ціни інших ВКВ на 15—20 відсотків вищі, ніж їх ринкові курси, встановлені Національним банком. Хоча попит на валюту і залишається дещо вищим від пропозиції, більшість потенційних покупців не квапляться вкладати у ВКВ свої гроші, віддаючи перевагу товарам. Адже, як відомо з попереднього досвіду підвищення цін, саме товари дорожчають на 25—30 відсотків більше, ніж їхній попередній еквівалент, виражений у ВКВ.

Щодо українських купонів, то їхній курс до карбованця продовжує падати, причому про попит на цей «товар» говорити не доводиться. Не лише на ринках, а й під кожним універмагом вам із задоволенням віддадуть їх по 85—90 копійок за одиницю. Якщо ж потенційно обмінювана партія карбованців перевищує 2—3 тисячі, неважко сторгуватися й за 80 копійок.

Про продаж за купони валюти також мови йти не може, більшість дрібних валютників на це «не клюють». Хто знає, на скільки відсотків купон упаде завтра? Якщо ж подібні угоди і трапляються, то торг починається зі 160, причому чим менший номінал доларових купюр і більша їх кількість, тим більше за них і просять. Для прикладу, якщо за цілу сотню доларів вам дадуть по 150—160 купонів, то в десятках купонна сума виросте до 162, а в одиницях — до 170.

Андрій БОЄЧКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Власкори повідомляють

ПАМ'ЯТІ ЗАГИБЛИХ

Поминальний день уперше відзначили 31 травня в Казахстані. Цього дня казахстанці пом'янули тих, хто загинув внаслідок голоду 1931—1933 років. Мільйони жертв — ось результат цієї страшної події.

Серед загиблих казахстанців немало було і українців: вони вимирали цілими селами. Відомий історик, упорядник документального нарису про «великий» голод Григор'єв, обіцяв надати кореспонденту «Голосу України» дані про українців, що вмерли в ті трагічні дні.

Тетяна КОСТІНА.

НІ...

...ом заряджа-
...широковідо-
...им оптиміз-

...джений для
...й зумів ста-
...рців цього
...ого жанру

...ИРСЬКА.

...а артистично-
...нід Утьосов
...навіть Арка-
... передньому
— саме його
— не гусак
...то — індич-

...лега ВЛА-
...РСЬКОГО.

...БАНКУ

...ку ... овлю-
...зем ... валют

офіційний

42.99
5.02
104.08
17.24
35.45
31.51
9.22
4.71
47.13
9.10
56.69
13.08
10.55
9.85
39.12
4.47
72.89
5.65
2.96
94.39
...00
...35
...34
4.28
34.85
0.08

260.20
...фунтів
... із
104.08
...упій
... із
3.15

...ЕФІЦІЄНТ КУ-
...ВАНЦЯ ПРИ
...ОРГОВЕЛЬНИХ
...ДАЄ 1.0.

...ОЧУТЬ

...иться. Не ли-
...й під кожним
... із задоволен-
...по 85—90 ко-
... Якщо ж по-
...ана партія
...вищує 2—3
... сторгуватися

...а купони ва-
...йти не може,
... валютників
...ть». Хто знає,
...ків купон упа-
... ж подібні
...ться, то торг
...60, причому
...інал доларо-
...ьша їх кіль-
...за них і про-
...ду, якщо за
...ів вам дадуть
...нів, то в де-
...ума виросте
...ях — до 170.

...БОЄЧКО,
...кореспон-
...України».

Телеграфним рядком з Черкас

ВОГОНЬ ПАМ'ЯТІ

Обеліск Пам'яті жертвам голодомору 1932—1933 років відкрито в селі Баландине Кам'янського району. Шістдесят років тому півтори тисячі односельців викосив спровокований голод. Вимерли сім'ї Івана Гетьмана, Макара Гордієнка, Кіндрата Підмогильного, у яких було по семеро-восьмеро дітей. Війна назавжди забрала з цих місць 3600 молодих життів. Голодомор — понад 10 тисяч. По них і горить свіча в руках скорботної жінки-матері, викарбуваної на граніті.

ПРИЙМЕ ІРШАВА

Близько 5 тисяч дітей із забрудненого радіацією Катеринопільського району за рекомендаціями лікарів відпочиватимуть влітку на Закарпатті, зокрема у здравницях Іршави. Щоб знайти кошти на оздоровлення, у районі проведено широкомасштабний благодійний дитячий марафон.

ЧИ Є СВОЇ МЕЦЕНАТИ!

Заслужений художник України Данило Нарбут, син відомого митця УНР Георгія Нарбута, завершив серію портретів «Гетьмани України». Чудова робота відразу привернула увагу колекціонерів із США і Канади, які пропонують за неї значні суми. Однак автор прагне залишити твори на батьківщині. Чи знайдуться тут меценати?

ЗГАДАЛИ І НАЗВАЛИ

Виконком Черкаської міськради прийняв рішення про повернення вулицям їх історичних назв. Тепер вулиця Куйбишева іменується Замковий узвіз, Лазо — Різдвяною, 60-річчя СРСР — Чигиринською, Комсомольська — Смілянською, Урицького — Хрещатик (за назвою села, на місці якого пролягла вулиця). Колишня Свердлованоситиме ім'я Байди Вишневецького.

СКІЛЬКИ ТИГРА НЕ ГОДУЙ...

У Черкаському звіринці сенсація — тигриця народила трьох тигренят. Втім, гордість персоналу змінилася серйозною стурбованістю: малюки, хоч і «доморощені», на свої харчі не дивляться — подавай їм імпортну молочну суміш. Зоовет-лікар Мирослава Стецун у розпачі: що робити, коли навіть тигри чекають гуманітарної допомоги?

Лідія ТИТАРЕНКО.

Світова преса про нас

«СОЦІАЛІСТИЧНИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ» ПО-РОСІЙСЬКИ

Суперечка навколо Криму може зараз призвести до прийняття Україною рішення про вихід з СНД, створеної після краху Радянського Союзу. Дехто стверджує, що боротьба за Крим може вилитися у більш великий та серйозний конфлікт, ніж розпад Югославії, який супроводжується кровопролиттям...

Кримський демократ Комов, маючи на увазі місцевий республіканський рух, говорить: «Люди розгублені й розчаровані економічними труднощами, високими цінами. Республіканський рух заповнив економічний вакуум як могутня й багата альтернатива колишнім комуністичним апаратникам, котрі досі перебувають при владі. Вони грають на страху людей перед націоналізмом, і багато хто зараз вважає, що незалежність вирішить усі їхні проблеми. Та за всім цим приховується те, що цей рух хоче возз'єднатися з Росією».

«Крісчен сайєнс монітор» (США).

* * *

Крим, Кавказ, Молдова — ці три вогнища конфліктів, що потрясають колишній СРСР, знаходяться поза кордонами Росії, однак вона глибоко втягнена в кожний з них. Українці, азербайджанці та молдовани вказують на Москву, де, як вважає дехто, базуючись на суперечливих і двозначних заявах, набагато раніше, ніж це можна було гадати, виникає примара колишньої політики, політики залякування, коли не сказати — шантажу. Найбільш наочним є приклад Криму. В момент, коли Україні, яка щедро роздавала мільярди й обіцянки про автономії, здавалося, що вдалося переконати «сепаратистів» півострова відмовитися від своїх намірів, російський парламент знову розворушив цю справу... Щоправда, депутати супроводили свою резолюцію запевненнями в добрих намірах, заявивши, що Росія не має жодних територіальних претензій до України. Та це аж ніяк не заспокоює українських керівників: резолюція, прийнята парламентом, означає, що Крим ніколи не переставав бути частиною Російської Федерації й у цьому разі Росії немає необхідності вимагати те, що їй уже належить.

«Монд» (Франція).

* * *

Кримський парламент відмовився від власної декларації про незалежність під сильним тиском уряду України. Але російський парламент поспішив підлити масла у вогонь, проголосувавши за оголошення недійсним прийняте в 1954 році рішення подарувати Крим Україні.

Тепер важливим є питання про те, чи проведе Крим намічений на 2 серпня референдум про незалежність. Україна обіцяла заблокувати референдум, а в Росії такі «націонал-патріоти» як віце-президент Олександр Руцькой, відкрито проголошують свою солідарність з російським населенням Криму.

Цей і багато інших конфліктів, минулі, теперішні й майбутні — наслідок системи, яка намагалася вирішити національне питання, нав'язуючи жорсткий «соціалістичний інтернаціоналізм» і надаючи етнічним меншинам обмежене самоврядування в рамках республік та областей, контрольованих Москвою. Зрештою система лише загострила національні пристрасті.

«Нью-Йорк таймс» (США).

Лист з Англії

ПАНІ ТЕТЧЕР ПОПЕРЕДЖАЄ

Минулого тижня європейська преса обговорювала виголошену в Гаазі промову колишнього прем'єр-міністра Англії пані Тетчер, у якій вона засудила прагнення більшості урядів країн — членів Європейської Спільноти до федералізму.

Тоном і змістом своєї промови вона насторожила бюрократів Комісії ЄС у Брюсселі. Найважливіше, вона застерегла народи Європи про можливість відродження Німеччини з месіанськими, імперіалістичними прагненнями. Тетчер обгрунтовувала свої твердження на глибоких спостереженнях, на аналізі історичного розвитку європейських народів учора й сьогодні. У цьому її велика заслуга. Адже одна особа чи група осіб не в змозі змінити курсу еволюції людства. Вони лише можуть сповільнити чи прискорити цей закономірний процес.

Багато висловлених нею тверджень та фактів — дуже актуальні й на них потрібно звернути увагу. Ось вони.

«Думки, які ховаються за пропозиціями Комісії ЄС у Брюсселі, є в основному думками «вчорашнього завтра». Так, найкращі уми Європи бачили майбутнє в руїнах другої світової війни».

«Об'єднана Німеччина не зможе й не схоче постійно підпорядковувати країнам Спільноти свої національні інтереси в економіці чи в зовнішній політиці».

Говорячи про «найкращі уми Європи», пані Тетчер, певно, мала на думці Вінстона Черчілля, який першим заговорив про федеративну Європу. То були думки «вчорашнього завтра» з надією Англії домінувати в такій федерації. Бо тоді розділена на чотири частини, окупована й позбавлена національного волевиявлення Німеччина була сліпою, глухою і німою. А Франція ще заліковувала рани морального приниження від окупації під час війни.

Сьогодні, п'ятдесят літ після, ще не ратифіковані парламентами країн Спільноти документи про майбутній федеративний устрій Європи, підписані у Маастріхті, не без підстав страшать багатьох, а найбільше Англію, роль якої знецінюється рівнобіжно із фунтом стерлінгів. Антифедералістичне ставлення пані Тетчер підсилене ще подіями на Балканах, на територіях колишньої російської імперії і в кордонах самої Російської Федерації, де вогонь етнічних конфліктів лишень розгоряється. Вона каже:

— Якщо Європейська Спільнота йтиме в напрямку, у якім більшість урядів і Комісія ЄС хотіли б рухатися, тоді виникне структура, яка принесе потрясіння, національні обурення й етнічні конфлікти.

Твердження колишнього англійського прем'єра випливають із тверезого спостереження сьогоднішнього світу, тоді як багато політиків, а ще більше — брюссельських бюрократів Комісії ЄС, є сліпі.

Пані Тетчер — не без підстав — побоюється, що Комісія, армія бюрократів стане законодавчою й виконавчою владою, свого роду багатоголовим диктатором. Тому вона пропонує позбавити Комісію законодавчої влади, залишивши її за парламентами держав — членів Спільноти.

Пані Тетчер потрібно подякувати за те, що вона винесла болючі проблеми європейських народів, серед них і українського, на форум інтернаціональної дискусії й примусила сьогоднішні уми Європи не оглядатися на «вчора», а критично, тверезо, оптимістично й без поспіху дивитися в майбутнє. І, що найважливіше, будувати його на засадах високої моралі, що грунтується на особистій та національній свободі.

Олександр ДЕ.

Лондон.

ВЛІТКУ БУДУТЬ НОВІ ПАСПОРТИ

Подробиці

Уже в липні жителі Латвії одержать нові паспорти Латвійської Республіки. Перші 10 тисяч паспортів доставлені у Ригу 27 травня. За одержання паспорта треба буде сплатити 50 карбованців.

Про це повідомив на прес-конференції, що відбулася, начальник відділу віз МВС республіки Антонс Балтаціс.

Насамперед паспорти одержать працівники Верховної Ради й Радміну, а також жителі тих районів Латвії, де найуспішніше пройде реєстрація мешканців. Видача дипломатичних паспортів залишається в компетенції міністерства закордонних справ.

Розмір фотокартки — 3,5×4,5 сантиметра. «Вона може бути як чорно-білою, так і кольоровою, кожен може фотографуватися так, як вважає за потрібне»,— сказав А. Балтаціс.

Усього буде чотири різновиди документів, які засвідчують особу: паспорт громадянина Латвії (темно-синій колір), дипломатичний паспорт (зелений), посвідчення моряків (світло-синій) та посвідчення особи тих, хто не має громадянства (коричневий).

Дітям до 16 років паспорт видаватиметься для поїздки за кордон.

Поки що безвізовий виїзд передбачено у країни Східної Європи. Щоб з паспортом Латвії можна було виїжджати за кордон, у ньому ставитимуть спеціальний штамп.

Олександр ЧЕРЕВЧЕНКО.

Рига.

Власкори повідомляють

ПАМ'ЯТІ ЗАГИБЛИХ

Поминальний день уперше відзначили 31 травня в Казахстані. Цього дня казахстанці пом'янули тих, хто загинув внаслідок голоду 1931—1933 років. Мільйони жертв — ось результат цієї страшної події.

Серед загиблих казахстанців немало було і українців: вони вимирали цілими селами. Відомий історик, упорядник документального нарису про «великий» голод Григор'єв, обіцяв надати кореспонденту «Голосу України» дані про українців, що вмерли в ті трагічні дні.

Тетяна КОСТІНА.

Погляд

НЕ ЗАХИЩАЄ НАВІТЬ СВЯТІСТЬ

За даними чесько-словацької поліції, тільки в області Богемія останнім часом з церков, картинних галерей, музеїв було викрадено творів мистецтва майже на 35 мільйонів доларів. Злочинці мають хороші контакти з покупцями на Заході і навіть приймають від них замовлення. Наприклад, на прохання одного багатого любителя скульптури вони викрали з сільської церкви фігури ангелів, що належать до епохи Бароко.

Правда, торік поліція заарештувала за такі злочини близько 300 чоловік, але їй вдалося розшукати лише шість відсотків украденого. Частину цієї малої дещиці ви бачите на знімку.

Фото ЧТК — ІТАР — ТАРС.

Доповідь В. В. ДУРДИНЦЯ

(Закінчення. Початок на 2—3-й стор.).

шляхом на правовій основі. І я впевнений, що так воно й буде!

Ми глибоко переконані, що й більшості населення Криму також набридли політичні ігрська під назвою «Кримська карта». Крим 1 грудня минулого року підтримав прагнення всього українського народу до свободи і незалежності. І цим усе сказано. Верховна Рада, Президія і Уряд України готові зробити все і, до речі, в цьому відношенні вже багато робиться. Кабінетом Міністрів України 25 квітня ц. р. прийнята і вже реалізується постанова «Про програму стабілізації економіки Республіки Крим в умовах переходу до ринку та лібералізації цін на 1992—1993 роки».

Вживаються також інші заходи, спрямовані на те, щоб поступово зняти гостроту економічних проблем півострова, розв'язати весь вузол національних питань, враховуючи інтереси кримськотатарського народу та інших національних груп, дати Кримові всі ті повноваження, які принесуть щастя і спокій людям, які мають його за свою батьківщину.

Завершуючи, хочу сказати, що Верховна Рада України має сьогодні твердо заявити, що ми нікому не дозволимо втручатись у наші внутрішні справи, чинити замах на цілісність нашої держави. Ми і надалі будемо суворо дотримуватися всіх норм демократичного співіснування різних держав і народів на планеті, свято оберігати права кожної людини в Україні.

Найважливіше і найдорожче зараз — зберегти мир і спокій, захистити молоду демократію на нашій землі.

У важких умовах ми посіяли наш хліб. Він росте. А з ним росте наша людська і державна гідність.

І, тому — ми вистоїмо. Всупереч усьому.

Важкі часи переживають нині народи колишнього СРСР. Росте соціальна напруга, триває спад виробництва, з кожним днем збільшується кількість безробітних, активізувалися злочинні елементи, нестримно ростуть ціни, не вистачає найнеобхіднішого — продуктів харчування.

І не дай боже — конфлікту. Ні український ні російський народи ніколи й нікому цього не пробачать!

Наш обов'язок — зробити все можливе, щоб не допустити до цього, тому що пожежу легко роздмухати, та важко її погасити, як це має місце в Югославії, Придністров'ї, Карабасі, Чечні, Південній Осетії, а також і в Нахічевані. Ми не можемо допустити, щоб на нашій землі пролилась бодай крапля крові людей.

Тому наш шлях — це шлях мирного співжиття, добросусідства, взаємоповаги, дружби на принципах рівності, невтручання у внутрішні справи один одного.

Всі питання українсько-російських відносин Україною будуть вирішуватись виключно мирним шляхом — шляхом переговорів, консультацій з метою досягнення справедливих домовленостей, які відповідають інтересам народів України і Росії, сприяють миру і злагоді.

Ми розраховуємо на такий же підхід Російської Федерації, її вищих органів влади.

Дякую за увагу!

Співдоповідь А. М. ЗЛЕНКА

(Продовження. Початок на 2-й стор.).

ного боку, і безпосереднім предметом цих рішень, з іншого. Якщо такі посилання і робляться, як це мало місце у Постанові Верховної Ради Росії від 21 травня цього року чи у Заяві Верховної Ради Росії Верховній Раді України від 22 травня цього року, вони не мають нічого спільного з загальним контекстом і духом цих документів. В той же час в обгрунтуванні нашої позиції ми виходимо з безпосереднього зв'язку, який існує між спробами Росії піддати сумніву територіальну цілісність України і порушенням відповідних принципів міжнародного права. Такий підхід з нашого боку чітко простежується, зокрема, у ноті Міністерства закордонних справ України Міністерству закордонних справ Росії від 23 травня цього року з зазначеного питання.

Хотів би у цьому зв'язку зауважити, що позиція України з кримського питання знаходить дедалі відчутніший позитивний відгук з боку міжнародного співтовариства. І офіційні кола, і державні агентства, і провідні засоби масової інформації Заходу, такі як «Фігаро», «Вашінгтон пост», «Файненшл таймс», «Дейлі телеграф», «Індепендент», «Монд» та деякі інші, недвозначно розцінили згадані акти Верховної Ради Росії від 21 і 22 травня як недалекоглядні, помилкові і навіть провокаційні, здатні підірвати стабільність у європейському регіоні. Можна з упевненістю передбачити, що наш підхід до питання Криму буде і надалі користуватись підтримкою у світі, оскільки саме він відповідає прагненню держав зберегти і примножити позитивні здобутки епохи Хельсінкі і повною мірою відповідає їхнім уявленням про міжнародний правопорядок.

Четверте. З міжнародно-правової точки зору, неприпустимо за жодних обставин ставити застосування принципів територіальної цілісності і непорушності існуючих кордонів — як це робиться в Заяві — в залежність від існування в минулому, тепер чи в майбутньому будь-яких міждержавних політичних, економічних, військових та інших союзів. Сучасне міжнародне право віднесло згадані принципи до категорії імперативних, тобто таких, які мають абсолютний характер, виключають можливість застережень і подвійного тлумачення. Саме при такому розумінні держави взяли на себе високі зобов'язання по Статуту ООН і Заключному Акту Наради з безпеки і співробітництва в Європі.

* * *

А тепер, шановні народні депутати, дозвольте мені, не торкаючись розвитку внутрішньополітичної ситуації в Криму та відповідності законодавству України прийнятих Верховною Радою Криму рішень, зосередити вашу увагу на конкретних політичних, історичних і міжнародно-правових аспектах цієї проблеми.

Важко зрозуміти логіку російських парламентаріїв, які з усього спектру російсько-українських відносин у складі СРСР протягом більш ніж 70 років обрали для додаткового вивчення і оцінки саме кримське питання. Адже кордони між Україною і Росією переглядалися і раніше, наприклад, у 1919 і 1924 роках. Тоді, як відомо, до складу Російської Федерації було включено Гайворонський, Путивльський і Новооскольський повіти Курської губернії, Острогозький, Богучарський, Бірюченський — Воронезької, Таганрозький — Донської області. Тимрюкський і Єйський — Кубанської, де українці становили від 51 до 90 відсотків загальної кількості населення. Чому ж це не створює поле для додаткових досліджень і оцінок російського парламенту?

Або, скажімо, чому б депутатам Верховної Ради Російської Федерації не провести юридичну експертизу законності законодавчих актів 1944—1965 років, якими було приєднано до Росії Тувинську Народну Республіку, Карело-Фінську Республіку, частину території Казахстану, Естонії, внаслідок чого територія Росії збільшилася більш ніж на 237 тисяч квадратних кілометрів? Чи, може, проблеми розбудови державності Росії в нових умовах і переходу до ринкової економіки, проблеми федеративного устрою і відносин з автономіями, які входять до складу Росії, настільки успішно вирішуються, що тільки і залишилося, як говориться в згадуваній Заяві Верховної Ради Росії, що «захищати інтереси росіян де б вони не проживали»?

Ні, справа зовсім в іншому. Вона в бажанні однієї частини російського керівництва відволікти увагу населення від внутрішніх труднощів, а водночас — у прагненні відновити єдиний центр, зламавши державність України. Збіг інтересів і народив прикру Постанову, створив українсько-російську кризу. Звичайно, ми віддаємо належне реально мислячим політикам Росії — і їх чимало, тим урядовим структурам, які намагалися застерегти від прийняття небезпечних рішень. Проте реальність вимагає від нас сконцентрувати увагу на мотивах авторів прийнятих рішень.

Свої претензії на Крим частина російських законодавців базує на трьох постулатах. Перший — це нібито споконвічна, або, як вони кажуть, «исконная» приналежність Криму до Росії. Нічого дальшого від істини немає.

Не заглиблюючись далеко в історію і не повторюючи загальновідомі факти, відзначимо, що Крим у XVII сторіччі притягав погляди російських монархів. Після підступного порушення міждержавної угоди між Україною і Московським царством, що призвело до фактичного поневолення Москвою свого союзника, відкрилася дорога до подальших завоювань сусідніх держав на південному заході. Шляхом цілеспрямованих дій російської дипломатії спочатку були зруйновані паростки взаєморозуміння і дружніх відносин між Запорозькою Січчю і Кримським ханством, а потім кров'ю тих же українців Крим було завойовано і він став частиною Російської імперії, частиною якої на той час вже була Україна, а згодом під двоголового орла потрапили і Польща, і Фінляндія, інші країни і народи.

Завоювання нових просторів супроводжувалося масовими переселеннями росіян на загарбані території з метою зміни демографічної ситуації в колоніях, а також насадження російської культури і забороною рідної мови поневолених народів.

Друга половина XIX сторіччя і, особливо, початок XX ознаменувалися розпадом європейських монархій і появою на карті континенту нових держав. Тоді ж почала створюватися юридична база мирного розмежування країн внаслідок цього розпаду. Не обійшов цей процес і Російську імперію, яка була для багатьох народів справжньою тюрмою.

Хронологія цього періоду спростовує другий постулат про так звану «природність» включення Криму до складу РРФСР у 1921 році нібито згідно з волевиявленням трудящих. У 1917—1920 роках державність здобули Фінляндія, Польща, Вірменія, Грузія, Латвія, Литва, Естонія, народи Середньої Азії. Тоді ж, у 1917 році, почалася розбудова Української Народної Республіки. А на Кримському півострові в цей час у відповідному зверненні Ради Народних Комісарів «До всіх трудящих мусульман Росії і Сходу» від 3 грудня 1917 року, кримськотатарський курултай проголосив 13 грудня 1917 року про відокремлення Криму від Росії. Водночас цей орган виступив за союз з Україною, розуміючи важливість збереження історичних, господарських, культурних та інших зв'язків з нею.

Саме це налякало нових керівників Росії і як наслідок — розгорнулася цілеспрямована робота для так званого «вирішення кримського питання». Уряд Кримсько-татарської Республіки було повалено. Почалися численні перепідпорядкування партійної організації та керівництва півострова то Україні, то Росії, які мали на меті задовольнити інтереси центру, а не населення Криму. Незважаючи на демографічну ситуацію, 18 жовтня 1921 року була прийнята постанова РНК і ВЦВК «Про утворення Кримської АРСР у складі РРФСР», який передувало рішення травневого 1921 р. Пленуму ЦК РКП(б) з цього питання.

Вже пізніше, а саме у 1945 році, Кримську автономію було ліквідовано. На карті РРФСР з'явилася Кримська область, населення якої зменшилося на кількість загиблих у війні та на кількість кримських татар, частково винищених, а частково депортованих у Сибір, Середню Азію і Казахстан за наказом Сталіна у 1944 році. Саме ця область в 1954 році була передана із складу Російської Федерації до складу Української РСР.

Отже бачимо своєрідне повторення юридичної процедури: спочатку без достатніх підстав була утворена Кримська АРСР, як складова частина РРФСР, потім ліквідували її автономію і трансформували у Кримську область, а тоді передали до складу України. При цьому, якщо створення Кримської АРСР у 1921 році в складі Росії пояснювалось типово імперським інстинктом, то рішення про зміну територіальної приналежності Криму в 1954 році було продиктоване економічною необхідністю, занепадом економіки Кримської області внаслідок розриву історичних зв'язків півострова з Україною. Проголосивши Крим частиною своєї території, російський радянський уряд не міг скасувати економічні закони. Саме тому як підставу для затвердження передачі Кримської області до складу УРСР Указ Президії Верховної Ради СРСР визначив «спільність економіки територіальна близькість і тісні господарські та культурні зв'язки між Кримською областю і Україною». Отже теза про подарунок Криму Україні на честь 300-річчя возз'єднання не витримує жодної критики.

Третій постулат, на якому базують свої претензії російські законодавці, це ущемлення прав російського народу, який проживає на території Криму, становить більшість населення півострова і нібито має право на самовизначення.

Насамперед, відзначимо абсолютну безпідставність звинувачень на адресу уряду і парламенту України в обмеженні прав росіян в Криму. Більше того, існуюча на сьогодні в Україні законодавча база щодо захисту прав національних меншостей, яка повністю узгоджена з міжнародно-правовими стандартами з цього питання, а також залишена нам у спадщину від недалекого минулого реальна ситуація на півострові, дають підставу говорити про порушення прав українського та кримськотатарського народів, які загалом становлять близько третини населення Криму. Факти ці добре всім відомі і я не буду на них зупинятися.

Інше питання — самовизначення населення Криму. Бажання перевести кримську проблему у національну площину викликає лише подив. Адже всім відомі причини нинішньої демографічної ситуації в Криму (абсурдність широко вживаного зараз терміну «кримчани» або «народ Криму»). Говорити ж про адміністративно-територіальне самовизначення принаймні непрофесійно, бо самовизначення адміністративних одиниць будь-якої держави з міжнародно-правової точки зору — нонсенс. Таким чином, якщо і можна ставити питання про національне самовизначення в Криму, то лише по відношенню до кримськотатарського народу в цьому регіоні. На жаль, цей аспект проблеми залишається поза увагою російських політиків.

Шановні депутати!

Уважний і об'єктивний аналіз усіх аспектів кримського питання свідчить: йдеться саме про територіальні претензії до суверенної держави, які Верховна Рада Росії хотіла б офіціалізувати шляхом нав'язування переговорів.

В своїй позиції ми спираємось на тверді юридичні підстави, на документи і факти минулого.

(Закінчення на 7-й стор.).

Співдоповідь А. М. ЗЛЕНКА

(Закінчення. Початок на 2-й і 6-й стор.).

Загалом уся вищенаведена аргументація не раз викладалась депутатам Верховної Ради Росії, про що згадував доповідач.

Прийняті Верховною Радою Росії 21 і 22 травня ц. р. документи можуть бути кваліфіковані як такі, що підбурюють національну ворожнечу, можуть призвести до поділу Криму за етнічною ознакою, що, у свою чергу, неминуче спровокує ще один кривавий конфлікт на території колишнього Радянського Союзу. Застереження української сторони, на жаль, залишаються поки що без уваги. Було б самовпевнено говорити, що українська дипломатія зробила усе можливе. Але ніхто не закине нам у відсутності активності, наполегливості, послідовності. Схоже, що ми наштовхнулись на свідоме небажання прислухатись до аргументів співрозмовника, на обструкцію, яку лікує тільки час.

Шановні депутати!

Обговорюючи кримське питання, мусимо пам'ятати: йдеться лише про частину всієї проблематики українсько-російських відносин. Їх стан на поточний момент наповнює тривогою усіх, кому небайдужі мир і спокій, не тільки в наших країнах, а й, без перебільшення можна сказати, у всьому світі. Зазіхання Росії на визнані міжнародним співтовариством принципи рівності щодо правонаступництва, небажання розподілити майно за кордоном та золото-валютні активи колишнього СРСР, узгодити фінансово-кредитну політику створили численні труднощі для господарських комплексів наших країн, ускладнили вирішення і без того непростих питань «розлучення» держав, ще більше поглибили падіння життєвого рівня людей.

Чи означає це, що мусимо піддатися спокусі реагувати, як мовиться, адекватно, приймати підбурювальні чи емоційні постанови? Чи означає, що мусимо вбачати в Росії ворога, суперника? Гадаю, діючи такими методами, ми б вчинили саме те, на що нас провокують найбільш консервативні кола в російському політичному спектрі. Такого подарунку ми їм не повинні зробити.

Знаючи про очікувану найближчим часом зустріч керівництва України з керівництвом Росії, ми готові до обміну думками і пошуку компромісів з самого широкого кола питань наших взаємних відносин. Не поступаючись принциповими підходами, виявляючи необхідну гнучкість, ми маємо намір послідовно добиватись того, щоб російська сторона усвідомила перспективність рівноправних стосунків з Україною, оцінила вагомі переваги партнерства і взаємної поваги перед силовим тиском і політичними амбіціями. Тільки чітке усвідомлення цієї аксіоми, безальтернативність якої вже давно сприйняло цивілізоване людство, здатне забезпечити досягнення взаємоприйнятних рішень.

Дуже хотілося б, щоб російська держава і її народ ще раз почули нашу позицію від нас самих. Україна прагне поліпшувати добробут свого народу і зміцнювати свою державність на засадах взаємовигідного співробітництва з усіма країнами, насамперед — зі своїми сусідами. Стратегічно важливим ми вважаємо тут встановлення повного взаєморозуміння з найбільшим з них — Росією. Україна не має жодних територіальних претензій до Росії, як і до інших держав, і не визнає таких претензій до себе. Вона бажає співіснувати з закордонним світом на засадах Хельсінкського Акта, Статуту ООН, визнаних міжнародноправових норм.

Ретроспективний аналіз розвитку відносин між Україною і Росією протягом останнього періоду показує, наскільки негативно в цих відносинах позначається тягар проблем, залишений нам у спадщину колишнім СРСР. Подолання цієї спадщини, вирівнювання по всіх напрямках українсько-російських взаємин повинно стати імперативом зовнішньої політики наших двох суверенних держав.

Досягненню такої мети може сприяти створення і послідовне розширення договірно-правової бази українсько-російського співробітництва. Ми готові у будь-який час приступити до спільної розробки документів, відносно яких є обопільна зацікавленість. Але водночас ми повинні бути впевнені, що така зацікавленість з боку Росії є щирою і не має на меті отримання односторонніх переваг, здатних зашкодити національним інтересам України.

Україна — суверенна держава і вирішуватиме в межах своєї території проблеми свого народу, в тому числі і мешканців Криму, виходячи з чинного законодавства і вироблених світовим співтовариством підходів до прав людини, в тому числі національних меншостей. Ми готові співробітничати з усіма для викорінення існуючих в нашому суспільстві недоліків. Що ж до Криму, то тут Україна має чітку концепцію надання і гарантування найширшої автономії для цієї території. Не помилюсь, якщо скажу, що ні одна автономна республіка Росії не має таких широких повноважень, як Кримська Республіка. Вчорашня зустріч у Криму керівних органів двох парламентів засвідчує взаємне бажання до співпраці, і ми вдячні кримчанам за розуміння ситуації, готовність покласти край поспішним рішенням з непередбачуваними наслідками.

Силові методи, шантаж, залякування — безперспективний шлях у сьогоднішньому світі, це руйнівні інструменти минулих епох, і чим швидше це усвідомлять політики, тим більше енергії у них залишиться на продуктивну, творчу роботу.

Саме тому хочу просити вас усіх, шановні народні депутати, виявити мудрість, терпіння, зваженість. Не прикрасять Верховну Раду України, наш народ дошкульні порівняння, гострі вислови. Ще не раз ми зустрінемось з складними, кризовими явищами в житті нашої молодої держави. І в кожному разі зовнішні недружні прояви лише сигналізуватимуть про нашу внутрішню невпевненість або нездоров'я. Тому з першої в нашій історії міжнародної кризи пропоную зробити належний висновок. Треба продовжувати будувати державу, концентруючись на вирішенні власних проблем, а не чужих, на перспективах, а не безвиході. Тільки так уведемо Україну до світової цивілізації, а світову цивілізацію — до України.

Дякую за увагу.

Парламентська хроніка

УКРАЇНСЬКІ ДЕПУТАТИ ПИШУТЬ ЛИСТА РОСІЙСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТУ

Денне і вечірнє засідання 2 червня

У вівторок, 2 червня, на сесії Верховної Ради прийнято Постанову «Про Постанову Верховної Ради Російської Федерації «Про правову оцінку рішень вищих органів державної влади РРФСР щодо зміни статусу Криму, прийнятих у 1954 році». Питання статусу і долі Криму, зазначається в ній, як складової частини України, не може бути предметом будь-яких міждержавних переговорів.

Під кінець дня народні депутати розглядали у другому читанні Закон «Про Конституційний суд України». Краще менше, та краще — вирішили вони, обговорюючи питання про кількісний склад суду.

СКАЗАНО ж давно, що історія повторюється за спіраллю. І нехай вже козак не такий веселий пішов і не за тим столом листи пишуться. Та таки ж пишуться!

Першими слово мали старшини. Як годиться, міцне і розумне. Доповідь першого заступника Голови Верховної Ради України Василя Дурдинця і співдоповідь міністра закордонних справ республіки Анатолія Зленка вочевидь розставили крапки у нашому баченні кримської проблеми в цілому й акумулювали ставлення народу України до ролі у цьому «російського брата».

Ситуацію, що склалася у відносинах з сусідкою і партнером Росією, однозначно кваліфіковано як першу в нашій новітній історії кризу міждержавних відносин. Попри всю витіюватість останніх подій навколо Кримського півострова в цілому і Чорноморського флоту зокрема, абсолютно очевидно, що це є не що інше, як лише привід до «війни парламентів». Причини ж в іншому — у послідовному небажанні деяких політичних сил і окремих членів керівництва Російської Федерації визнати за реальність існування самостійної держави Україна, забаганки якої частини російського керівництва відволікти увагу народу від внутрішніх труднощів і водночас відновити єдиний центр.

Питання настільки наболіло і прояснило думку, що депутати вирішили обійтися без обговорення висловлених В. Дурдинцем і А. Зленком позицій і оцінок з цього приводу. Відповідне записали й у Постанові Верховної Ради: розглядати Постанову Верховної Ради Російської Федерації від 21 травня цього року як таку, що не має юридичного значення і не породжує будь-яких правових наслідків, а питання статусу і долі Криму не може бути предметом будь-яких міждержавних переговорів. Доповідь, як і співдоповідь та прийняті документи, вирішили за доцільне опублікувати в українській пресі.

Важко сказати, якою вийде з-під пензля сучасних і майбутніх баталістів картина «Українські парламентарії пишуть листа російським парламентаріям». Та вже зрозуміло одне — вдасться вона не такою емоційною і веселою, як та, всім відома. Навпаки — позавчорашнє засідання має всі шанси увійти в парламентську історію як таке, на якому депутатам чи не вперше вдалося вививщитись над своїми емоціями і говорити не лише про суть документів, а й про їхню форму. Особливо, коли мова зайшла про заяву Верховної Ради України стосовно рішень Росії з питань про Крим та її звернення до українського народу.

Одне слово, незважаючи на відверте втручання російських колег у внутрішні і зовнішні справи України, наші депутати не стали шукати міцних простонародних «словечок з перцем», як це робили козаки, пишучи листа турецькому султанові. А вже знайдені, на зразок «Парламент Росії... є дволиким і підступним», вирішили пом'якшити. А як це зробити, коли домовились не обговорювати документів? І тут таки знову виручила наша національна винахідливість. Д. Павличко миттєво знайшовся: запропонував усім, хто має пропозиції з цього приводу, подавати їх йому прямо під час засідання в умовленому місці. Депутати аж зааплодували. Так що у майбутній картині, можливо, емоцій буде небагато, але інші наші споконвічні риси проглядатимуться чітко.

Був би суд, а закон знайдеться!

Зранку у день відкриття сесії біля виходу із станції метро рухівці роздавали листівки з вимогами до Верховної Ради і Кабінету міністрів, серед яких була і така: ще на цій сесії розглянути проект нової Конституції і винести його на всенародне обговорення. А після обіду ми стали свідками розгляду сесією проекту Закону «Про Конституційний суд України» у другому читанні і наміри внести зміни та доповнення до Конституції (Основного Закону) України.

Що ж, для нас це не новина: маємо народних депутатів, та не маємо закону про їх статус, проводимо вибори, та, знову ж таки, закону про них не маємо, вперше створюємо Конституційний суд, але латаємо стару Конституцію.

Однак прийняти Закон «Про Конституційний суд України» у цей день так і не вдалося. Спіткнулися на двох речах. Спершу почали обговорювати кількісний склад суду, а потім його функції. Коли ж схаменулися і почали обговорювати функції, то з'ясувалось, що їх може бути більше, аніж це властиво такому інституту. Змушений навіть був втрутитись Президент України Л. Кравчук. Одне слово, обговорення довелося відкласти на наступний день.

Анатолій БЕНЬ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

У різних вимірах часу

Ранкове засідання 3 червня

За півгодини до початку роботи сесії до будинку Верховної Ради потяглися люди з транспарантами й мегафонами. І хоч їх було декілька сотень, галасу зчинили немало.

Звична картина, як і звичні автобуси з львівськими номерами, що заховалися неподалік...

На цей антураж, схоже, уже не реагують ні депутати, ані мешканці столиці, які байдуже спостерігали за відчайдушним намаганням окремих диригентів зробити з цього щось організоване й масштабне.

Галасливий майдан вимагав відставки уряду Фокіна, а сесія тим часом діловито займалася проектом Закону про Конституційний суд. Майдан і Верховна Рада жили зовсім різним життям. Це чи не пересторога тим, хто сенс своєї діяльності вбачає в гучному крику, що вони відстали від реальності дня на цілий порядок?

Обговорення проекту Закону йшло спокійно й зважено, як і належить у солідним парламенті. Лише окремі пункти викликали в депутатів розходження в оцінках...

Одним з найактивніших учасників обговорення проекту був **Анатолій Ткачук**. Отож ми й попросили народного депутата прокоментувати цю подію.

— Конституційний суд, — сказав він, — треба було створити раніше. Але вся річ у тому, що він важко готувався і важко йшов. Є кілька причин цього. Поперше, Конституційний суд має бути балансом між Верховною Радою і Президентом. І тут стикаються інтереси законодавчої та

(Закінчення на 8-й стор.).

Заява Верховної Ради України

стосовно рішень Верховної Ради Росії з питання про Крим

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

б) Російська Федерація не є єдиною державою-правонаступницею колишнього СРСР. Правонаступниками СРСР, як це встановлено документами, укладеними в рамках СНД, є всі колишні радянські республіки, в тому числі й Україна. Отже, Російська Федерація не правосильна однобічно скасовувати правові норми чи акти, ухвалені Союзом РСР. Це стосується зокрема: Указу Президії Верховної Ради СРСР «Про передачу Кримської області із складу РРФСР до складу УРСР» від 19 лютого 1954 року; Закону СРСР «Про передачу Кримської області із складу РРФСР до складу Української РСР» від 26 квітня 1954 року; ст. ст. 22, 23 Конституції СРСР 1936 року (із змінами і доповненнями, що діяли до 1977 року), згідно з якими Кримська область була включена до складу Української РСР;

в) Верховна Рада Російської Федерації у пункті 2 своєї постанови від 21 травня 1992 року визнала «конституювання подальшим законодавством РРФСР даного факту» — акту передачі Кримської області із складу РРФСР до складу Української РСР. Визнання російським парламентом чинності конституційних норм російського законодавства стосовно правового статусу Криму згідно з принципом ієрархії правових норм спричиняється до нечинності будь-яких постанов Верховної Ради Росії з цього питання;

г) остаточне конституційне оформлення акту передачі Кримської області із складу РРФСР до складу УРСР відбулося у повній відповідності до вимог чинної на той час Конституції СРСР. За статтею 14 Конституції СРСР до відання Союзу РСР в особі його вищих органів державної влади і державного управління належало: затвердження змін кордонів між союзними республіками (пункт «а») та затвердження утворення нових областей у складі союзних республік (пункт «е»). У відповідності до п. «а» та «е» ст. 14 Конституції СРСР Верховна Рада СРСР Законом СРСР від 26 квітня 1954 року затвердила Указ Президії Верховної Ради СРСР від 19 лютого 1954 року про передачу Кримської області із складу РРФСР до складу Української РСР, прийнятий на підставі «спільного подання Президії Верховної Ради РРФСР та Президії Верховної Ради УРСР», а також внесла відповідні зміни до ст. ст. 22 і 23 Конституції СРСР, за якими Кримська область входила до складу Української РСР.

2. При повній відсутності формально-юридичних підстав для перегляду питання про правовий статус Криму Верховна Рада Російської Федерації вдалася до недружнього акту по відношенню до України, виходячи із **суто політичних міркувань.**

Політичне вмотивування своїх дій парламент Росії виклав у Заяві до Верховної Ради України, ухваленій 22 травня 1992 року.

Політика України у Заяві російського парламенту безпідставно оцінюється як така, «що наносить збитки світовому співтовариству в цілому» і «не враховує намагання всіх народів жити в мирі і згоді із народами колишнього Радянського Союзу». Керівництво України образливо характеризується як таке, «що не зовсім адекватно усвідомлює в умовах погіршення економічного стану своїх держав і народів істинні реалії і очевидну пріоритетність завдань відновлення і розвитку перерваних господарських, виробничих за'язків». Російський парламент, не питаючи народ України, сам вирішив, що відповідає, а що не відповідає інтересам народу України й іншим народам, заявивши: «Інтересам народів відповідає всемірне зміцнення Співдружності й інтеграційних процесів».

Верховна Рада Росії заявляє про наміри «суворо дотримуватись основоположних принципів Статуту ООН, НБСЄ». Одначе документи парламенту Росії від 21 та 22 травня 1992 року є прямим свідченням небажання вищого законодавчого органу Росії дотримуватись принципу III Декларації принципів Хельсінкського Заключного акта, згідно з яким держави — учасниці НБСЄ «розглядають як **непорушні всі кордони** один одного, так і **кордони усіх держав у Європі,** і тому вони будуть утримуватися нині і в майбутньому від будь-яких зазіхань на ці кордони», а також принципу IV, за яким учасники НБСЄ зобов'язалися поважати територіальну цілісність кожної із держав-учасниць.

Позиція парламенту Росії у питаннях кордонів між Україною і Росією є двозначною і суперечливою, тому що не можна кордони між Росією і Україною ділити на такі, що «існують в рамках СНД» і такі, що існують поза рамками СНД. Таким чином принцип непорушності кордонів штучно обумовлюється участю в СНД. Дія одного із основоположних принципів Міжнародного права однаково поширюється на державний кордон України і державний кордон Росії.

Документи парламенту Росії суперечать принципу VI Декларації принципів Хельсінкського Заключного акта, який вимагає відмовитись «від будь-якого втручання, прямого чи опосередкованого, індивідуального чи колективного, у внутрішні чи зовнішні справи, що входять до внутрішньої компетенції іншої держави, незалежно від їхніх взаємостосунків». Розгляд парламентом Росії питання, яке зачіпає проблему правового статусу Криму є **прямим втручанням у внутрішні справи України,** які входять до внутрішньої компетенції України. Адже за нині діючою Конституцією і Законодавством України Крим є її складовою автономною частиною, статус якої має визначатися через внутрішню компетенцію України, відповідно до того, як і інші держави—члени ООН вирішують питання стосовно прав їхніх автономних частин та співвідношення повноважень між центральними органами влади та органами влади автономій.

Такі дії парламенту Росії є також **прямим втручанням у зовнішні справи України** та суперечать принципу VIII Декларації принципів Хельсінкського Заключного акта, згідно з яким «всі народи завжди мають право в умовах повної свободи визначати, коли і як вони бажають, свій внутрішній і зовнішній політичний статус без втручання ззовні». Вимагаючи від України «утримуватися від будь-яких дій, скерованих на придушення вільного волевиявлення населення Криму», парламент Росії водночас відмовляє у такому праві народові України, пов'язуючи проблему Криму, недоторканності кордонів України і збереження її територіальної цілісності з такими питаннями, як політика України в рамках СНД, військова політика України, проблема Чорноморського флоту. Питання, бути чи не бути Україні в СНД, має вирішувати тільки Україна, а не російський парламент. Питання, яку вести Україні зовнішню і внутрішню політику, має вирішувати сама Україна, а не російський парламент. Питання Чорноморського флоту вирішуються в рамках двосторонніх переговорів між Україною і Росією.

В Україні немає жодних проявів «утиску прав представників російського народу, інших націй і народностей, що проживають на території України і історично пов'язані з Росією».

Насправді Україна забезпечує і гарантує суворе дотримання прав усього населення Криму, в тому числі і кримськотатарського народу і не вчинить жодних дій, скерованих на утиск вільного волевиявлення населення Криму, здійсненого на засадах міжнародного права і в межах Конституції України.

Тому дії парламенту Росії не можна оцінити інакше як **спробу політичного тиску і акт політичного шантажу** стосовно України.

Така позиція парламенту Росії виразно суперечить принципу IX Декларації принципів Хельсінкського Заключного акта, згідно з яким держави—учасниці НБСЄ заявили про свій намір «сприяти взаєморозумінню і довір'ю, дружнім і добросусідським стосункам між собою, міжнародному миру, безпеці і справедливості».

Дії парламенту Росії Верховна Рада України розцінює як такі, що завдають великої шкоди дружнім і добросусідським стосункам між Україною і Росією, загрожують взаєморозумінню і довір'ю, підривають міжнародний мир і безпеку в Європі. Крім того, такі дії суперечать і принципу X Декларації принципів Хельсінкського Заключного акта, який вимагає від держав—учасниць НБСЄ добросовісно виконувати свої зобов'язання, що випливають із міжнародного права.

Дії Верховної Ради Російської Федерації суперечать семи із десяти принципів Хельсінкського Заключного акта, які отримали назву «десять заповідей миру» чи «хартія мирного життя Європи». Також цим порушуються інші норми міжнародного права, зокрема, положення ст. 6 Договору між УРСР та РРФСР від 19 листопада 1990 року і ст. 5 Мінської Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав від 8 грудня 1991 року.

Верховна Рада України беззастережно відкидає спроби парламенту Росії проводити політику стосовно України з позицій великодержавного шовінізму, виходячи з «права сильного» чи права «старшого брата».

Верховна Рада України відкидає безпідставну вимогу Верховної Ради Росії «врегульовувати питання про Крим шляхом міждержавних переговорів Росії і України».

Верховна Рада України звертає особливу увагу держав—учасниць НБСЄ, постійних членів Ради Безпеки ООН, а також усіх держав міжнародного співтовариства на неприпустимість політики відмовчування у явних випадках оголошення територіальних претензій до України з боку Росії. Політика відмовчування і невтручання у цьому випадку — це по суті політика сприяння перенесення варіанту югославських подій на землю України.

Своєчасна і дійова реакція міжнародного співтовариства може ще зупинити тих, хто підбурює й розпалює міжнаціональну ворожнечу в Криму, хто за моделлю Карабаху, Придністров'я, Південної Осетії намагається силою змусити Україну відмовитися від незалежності.

Україна залишатиметься вірною принципам і положенням двостороннього Договору, укладеного з Росією 19 листопада 1990 року.

Українсько-російські стосунки повинні базуватися і розвиватися суто на засадах міжнародного права і рівноправного діалогу. Тільки в такий спосіб можна зберегти необхідне для нас і для всієї Європи почуття дружби, взаємоповаги і співробітництва між народами України і Росії.

Верховна Рада України

м. Київ
3 червня 1992 року

У різних вимірах часу

(Закінчення. Початок на 7-й стор.).

виконавчої влади. Крім того, є інтереси людей, які могли б стати претендентами на членство в суді.

Що стосується процедури обговорення й голосування, то мені незрозуміло те, що «завалили» попередньо визначену чисельність суду, зменшивши її вдвічі, посилаючись на закордонну практику. Але там уже стале суспільство у них не приймають сто законів на рік, найбільше — п'ять-шість. Крім того, лунали пропозиції зробити Конституційний суд таким, щоб до нього звертався хто завгодно, перетворивши його по суті в інстанції по розгляду скарг. Деякі депутати хотіли наділити Конституційний суд апеляційними функціями. Це теж було б надто небажано. Конституційний суд повинен займатися тільки найголовнішими справами — визначати відповідність Конституції будь-яких державних чи відомчих актів. Попри всі ці проблеми, закон прийнято, і це дуже важливо для нашого подальшого життя.

Маю надію, що Конституційний суд діятиме рішуче й оперативно. Принаймні не так, як робиться нині. Президент видав укази, і тільки через місяць спромоглися винести їх на засідання Верховної Ради. Або ось автономна республіка Крим. Починаючи з минулого року, вона методично порушувала Конституцію України і дійшла до того, що нині бачимо. А Верховна Рада України настільки завалена законотворчими справами, що ніяк не може оперативно реагувати на порушення Конституції України.

Прийняття Закону про Конституційний суд — це істотний крок України в напрямку правової держави. Головне тепер—сформувати цей суд з висококваліфікованих людей, які були б вільними від догм і політичних пристрастей, таких, що непорушно стояли б на сторожі Конституції нашої молодої держави.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ,
парламентський оглядач.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Анатолій ГОРЛОВ перший заступник головного редактора
Олександр БІЛИК заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН України
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ оглядач, завідуючий відділом культури
Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ редактор відділу кореспондентської мережі
Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Засновник — Верховна Рада України.

Адреса редакції:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ:

Для довідок —
441-89-61
441-89-46

телефакс —
224-72-54

Відділ реклами —
441-89-44

Редакція розглядає рукописи, подані в першому примірнику машинопису.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

Залишаємо за собою право виправляти мову і скорочувати матеріали.

Рукописів не повертаємо.

За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Пересиланням скарг у різні інстанції редакція не займається.

Звертайтеся, будь ласка, безпосередньо до відповідних органів влади.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Індекс 60955

Загальний тираж 419246.

Комбінат друку видавництва «Преса України».

252047, Київ, проспект Перемоги, 50.

Зам. 0311103.

1 2 3 4 5 6 7 8 9